

Raportointi & hyvä hallinto

BALANSSI

1/2015

Taantuman
huomiointi
tilinpäätöksessä

18

Tavoitteena
informatiivisempi
tilintarkastus-
kertomus

22, 26

EIJA NIEMI-NIKKOLA:

Ennakoivampaa
otetta tilintarkastajien
edunvalvontaan

Yritysverotus
on täynnä
mahdollisuuksia
ja sudenkuoppia.
Fokusoi
asiantuntemukseen.

Tomi Viitala
KTT, veroasiantuntija
EY

Maan parhaat asiantuntijat palveluksessasi.
Löydä ajantasaisin ja analysoitu tieto verotuksesta.

Tilaa maksuttomat koekäyttötunnukset: fokus.talentum.fi

HAASTATTELUSSA

8 EIJAN NIEMI-NIKKOLA, ALPO SALONEN
JA PETRI KETTUNEN

Lisää ennakoivuutta
edunvalvontaan

30 PHIL TARLING

Etuoikeutetussa asemassa

44 GALLUP SUOMEN TILINTARKASTAJAT
RY:N JÄSENILLE

Jäsenet toivovat alalle parempaa
näkyvyyttä

HALLITUKSESSA NYT

12 TERO LUOMA:

Yritysjärjestelyprosessi
onnistuneesti haltuun

TILINPÄÄTÖS

18 EEVA KOIVULA: Miten huomioida
taantuma tilinpäätöksen
laadinnassa?

21 PASI PEKKARINEN: Pähkinäkuoressa
IFRS 15 ja
IFRS 9

50 JOHANNA WINQVIST-ILKKA,
MIA KAVALJER: Kirjanpitolakiin
ehdotetut muutokset

TILINTARKASTUS

22 CHRISTIAN SAVTSCHENKO:
Tähtäimessä informatiivisempi
tilintarkastuskertomus

26 ANTTI TIENARI:
Tilintarkastuskertomusta nyky-
muodossaan pidetään toimivana

SISÄINEN TARKASTUS

34 ANNUKKA JOKIPII: Katse vuoteen
2030 – oletko tiiminörtti vai
yksinäinen puurtaja?

TIETOTURVA

40 MARKKU KASKENMAA: Tietoturvan
perusasiat kuntoon

Suomen Tilintarkastajat ry:n
puheenjohtaja Eija Niemi-
Nikkola uskoo tilintarkastuksen
pysyvän markkinalähtöisenä
palveluna jatkossakin. 8

AJANKOHTAISTA

5 Lakiesitys ilmoitusvelvollisuudesta
edelleen eduskunnan käsiteltävänä

VAKIOPALSTAT

7 PÄÄKIRJOITUS: IFRS – ensimmäiset
10 vuotta EU:ssa

17 VEROTUKSEN VIISARIT
– PAULI K. MATTILA: Koekosiskelua
vaalien alla
38 PYKÄLÄPILOTTI

JOKO NAISKIINTIÖT HÄÄMÖTTÄVÄT?

Suurten ja keskisuurten listayhtiöiden hallituskokoonpanossa on oltava vuoteen 2020 mennessä sekä naisia että miehiä vähintään 40 %. Ensi vuoden keväkuuhun mennessä yhtiöiden on julkistettava asettamansa tavoitteet tasapuolisen edustuksen turvamaamiseksi ja vuonna 2017 niiden tulee raportoida tavoitteiden toteutumisesta. Tämän pohjalta seuraavalla hallituskaudella arvioidaan tarvetta kiintiösääntelyn aloittamiseksi.

http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?olderId=12777119&name=DLFE-33123.pdf

<http://kauppakamari.fi/2015/01/15/valtioneuvoston-tavoite-naisten-40-prosentin-hallitusosudesta-eparealistinen/>

LAKIESITYS

ilmoitusvelvollisuudesta edelleen eduskunnan käsiteltävänä

Nopealla aikataululla eduskunnan käsitelyyn loppusyksystä edennyt hallituksen esitys tilintarkastuslain muutoksesta koskien tilintarkastajan ilmoitusvelvollisuutta säännösten vastaisuuksista on edelleen eduskunnassa talousvaliokunnan käsiteltävänä. Alun perin lain piti tulla voimaan tämän vuoden alusta, mutta laki-

esityksen käsittely keskeytyi talousvaliokunnassa joulun alla. Vielä ei ole tiedossa, millaisessa aikataulussa ilmoitusvelvollisuuspykälien käsittely valiokunnassa jatkuu, joten säännösten mahdollinen voimaantulonajankohta on myös auki.

Suomen Tilintarkastajat ry on ehdottanut harmaan talouden torjuntaan kohdennettuja ja tehokkaita keinoja. Yhdistys uskoo, että pa-

rempia tuloksia saadaan mm. perustamalla Patentti- ja rekisterihallituksen ja verottajan yhteinen seuranta-järjestelmä, jonka avulla valvottaisiin, että yhteisö valitsee lain niin edellyttäessä tilintarkastajan ja että tilinpäätösasiakirjat toimitetaan oikea-aikaisesti. Järjestelmä auttaisi verotarkastusten kohdentamista yrityksiin, jotka laiminlyövät em. lakisääteiset velvoitteensa. □

Sisäisten tarkastajien Kevätseminaari 21.–22.4.2015, Kalastajatorppa

Lisääntyvä data, sen hyödyt ja riskit

Teemaa käsitellään mm. kyberturvallisuuden, analytiikan, mobiiliteetin ja pilviratkaisujen näkökulmista.

Kansainvälisinä puhujina IT-hallinnon ja -turvallisuuden konsultti Hendrik Ceulemans, ISAC:n International Vice President Steven Babb sekä David Porter SAS Instituutista.

Kotimaisina kyberasiantuntijoina mm. professori Jarno Limnéll ja Niki Klaus Nixulta. Viranomaisnäkökulmaa tuo mm. tietosuojavaltuutettu Reijo Aarnio.

Lisätiedot ja ilmoittautumiset: www.theiia.fi

Yhteistyöllä tuloksiin

THEIIA.FI

UUSIN TIETO VEROTUKSESTA 2015

PÄÄKIRJOITUS

IFRS – ensimmäiset 10 vuotta EU:ssa

Euroopan unionin vuonna 2002 antamalla IAS-asetuksella haluttiin laittaa vauhtia yhteisiin sisämarkkinoihin pääomien allokoinnin tehostamiseksi. Vuonna 2005 käyttöön otettujen yhtenäisten tilinpäätösvaatimusten asettamisella tavoiteltiin taloudellisen tiedon vertailukelpoisuuden ja läpinäkyvyyden lisäämistä, jotta sijoittajan suoja ja luottamus EU:n rahoitusmarkkinoihin vahvistuisivat.

Kolme vuotta myöhemmin finanssikriisin puhjetessa IFRS-raportoinnin toimivuus joutui koetukselle ja tilinpäätösraportoinnin kriittinen rooli globaalissa rahoitusjärjestelmässä kävi selväksi. Kriisin syyt ovat moninaiset, mutta myös IFRS-normisto joutui tulilinjalle mm. käypien arvon käytön ja liikearvon tilinpäätöskäsittelyn takia.

Miten standardit sitten ovat lunastaneet paikkansa luotettavan ja vertailukelpoisen sijoittajatiedon turvaajina? Kansainvälisen tutkimustiedon valossa näyttää, että IFRS:n pakollinen käyttöönotto on lisännyt tilinpäätösraportoinnin vertailukelpoisuutta EU:n alueella. Erityisesti vahvan sijoittajansuojan maissa standardien käyttöönoton on todettu parantaneen raportoinnin laatua. Laatua parantavana tekijänä on pidetty myös tilinpäätösvalvojan riittäviä valtuuksia ja resursseja.

Yhtenäiseen EU-tasoiseen IFRS-käytäntöön on kuitenkin vielä matkaa ja monessa jäsenmaassa on edelleen havaittavissa kansallisen tilinpäätöstradition mukaan tuomaan painolastia. Kansallisissa traditioissa pitäytymisen on mahdollistanut standardien periaatepohjaisuus. Uuden IFRS-vuosikymmenen alkaessa normistoa on kuitenkin uudistettu mittavassa laajuudessa joidenkin merkittävien standardien muutostöiden ollessa edelleen kesken.

Kehittämisen eräänä tavoitteena on ollut IFRS:n ja US-GAAP -normiston yhtenäistämishanke, jossa keskeiset standardit on yhdenmukaistettu, jotta IFRS voitaisiin tulevaisuudessa ottaa myös USA:ssa käyttöön. Lisäksi ajastaan jälkeen jääneeseen IFRS:n viitekehykseen on jo tehty jo osittaisuudistuksia ja tilinpäätösraportoinnin neuvoa-antavan ryhmän EFRAG:n hallintoa ja tehtäviä on uudistettu.

IFRS-standardien käyttöönoton lisääntyessä Euroopan ulkopuolella on EU nähnyt tarpeelliseksi oman roolinsa tehostamisen IASB:n alaisuudessa tapahtuvassa standardisointiprosessissa. Vastapainona yksittäisen instituution vaikutusvallan lisäämiselle on Euroopan Tilintarkastajaliitto FEE puolestaan korostanut riippumattomuuden ja yleisen edun mukaisuuden turvaamista prosessissa standardien pitämiseksi globaaleina, korkealaatuisina ja periaatepohjaisina.

Jatkokehityksen kannalta kiinnostavaa onkin, millaisia näkemyksiä raportoitijat ja tilinpäätöksen käyttäjät ovat esittäneet IFRS:n toimivuudesta, hyödyistä ja kehittämistarpeista EU-komission viimesyksyisessä IAS-asetuksen vaikuttavuutta kartoittaneessa konsultaatiossa.

TARJA SVIILI

päätoimittaja
tarja.sviili@balanssilehti.fi

BALANSSI

Julkaisija

Kustannus Oy Tase-Balans
Toimitusjohtaja Jukka Silvo

Kustannus Oy Tase-Balans julkaisee Balanssi-lehteä yhteistyössä Suomen Tilintarkastajat ry:n ja Sisäiset tarkastajat ry:n kanssa.

Toimitus

Päätoimittaja Tarja Sviili
(09) 694 4064
tarja.sviili@balanssilehti.fi
Fredrikinkatu 61 A 4. krs.
00100 Helsinki

Toimitusneuvosto

Eero Suomela, puheenjohtaja
Ari Engblom
Ilona Halla
Jani Heikkala
Markku Järvenoja
Jukka Prepula
Pontus Troberg
Tarja Sviili

Ulkoasu ja taitto

Petteri Kivekäs, Edita Publishing Oy

Ilmestymistiheys

Lehti ilmestyy v. 2015 viisi kertaa.
Vuosikerta 125,00 € (sis. alv 10 %),
Irtonumero 30,00 € (sis. alv 24 %).

Tilaukset

toimitus@balanssilehti.fi
www.balanssilehti.fi
Puh. (09) 694 4064
Fax (09) 694 9215

Ilmoitusmyynti

ilmoitukset@balanssilehti.fi

Painopaikka

Forssa Print Oy

Kirjoituksissa esitetyt mielipiteet ovat kirjoittajien omia eivätkä edusta välttämättä yhteistyöjärjestöjen virallista kantaa.

ISSN 2323-4695

Kansikuva
Jari Härkönen

Verotus

1/2015

Suomen verolainsäädännön ja verotuskäytännön tuntemusta edistävä aikakausjulkaisu

Verolainsäädännön ja verotuskäytännön tuntemusta edistävä aikakausjulkaisu

Vuosikertaan kuuluu viisi numeroa

Tilaushinta vuodeksi 2015 on 102 euroa

Julkaisijat:

Verovirkailijain Liitto r.y.
Suomen Veromiehet r.y.
Suomen Verotarkastajat SVT r.y.
Etelä-Suomen Veroammattilaiset ProVero ry.

Lehteä julkaisevat verotusalan yhdistykset

Verotus-lehti

2015

Aikakausjulkaisu Verotus PL 223 00101 Helsinki
sähköp. webmaster@verotus-lehti.fi; www.verotus-lehti.fi

Tilauskortti

Tilaan *Verotus-lehden*

☐ kestotilauksena alkaen vuodesta 2015

☐ vuodeksi 2015

Kestotilaus jatkuu ilman uudistusta, kunnes tilaaja irtisanoo tilauksensa. Tilaus laskutetaan vuosittain helmikuussa kulloinkin voimassa olevin hinnoin. Tilaushinta vuonna 2015 on 102 euroa (sis. alv 10 %).

Tilaajan nimi _____

Lähiosoite _____

Postinumero ja -toimipaikka _____

Aikaisempia vuosikertoja on myös saatavissa. Tilaan
☐ vsk 2014 97 € ☐ vsk 2013 97 € ☐ vsk 2012 89 €
☐ vsk 2011 80 € ☐ vsk 2010 75 € ☐ vsk 2009 70 €

Verotus maksaa posti-maksun

AIKAKAUSJULKAISU VEROTUS
Tunnus 5001799
00003 Vastauslähetys

KUVA: ALLAN LEPPIKÖN

Lisää ennakoivuutta edunvalvontaan

TEKSTI / MATTI REMES KUVAT / JARI HÄRKÖNEN

Suomen Tilintarkastajat ry:n uusi puheenjohtaja Eija Niemi-Nikkola lupaa viedä edunvalvontaa entistä ennakoivampaan suuntaan sääntelyn ylilyöntien taklaamiseksi.

Tilintarkastajien uusi yhdistys järjestäytyi marraskuussa ja valitsi ensimmäisessä vuosikokouksessaan hallituksen puheenjohtajaksi KHT **Eija Niemi-Nikkolan** sekä varapuheenjohtajiksi KHT **Petri Kettusen** ja HTM **Alpo Salosen**.

Yhdistystä vetää puheenjohtajakolmikko, jolla on pitkä kokemus tilintarkastajien yhdistystoiminnasta ja edunvalvonnasta.

– Hallituksen tavoitteet lähtevät luonnollisesti yhdistyksen tavoitteista. Keskeistä on turvata jäsenkunnan osaamisen jatkuva kehittäminen ja laaduk-

kaat palvelut jäsenille myös tulevaisuudessa, Eija Niemi-Nikkola tiivistää.

Painopiste jäsenpalveluihin

Uudessa yhdistyksessä KHT- ja HTM-tilintarkastajat yhdistävät voimansa. Alpo Salonen sanoo, että kahden yhdistyksen integraation huolellinen valmistelu ja jäsenkunnan ääntä kuunnellut strategiatyö kannattivat.

– Integraatio on saatu erinomaiseen vaiheeseen. Nyt painopiste on siirtynyt käytäntöön. Se tarkoittaa esimerkiksi jäsenten ammattitaidon kehittämistä ja jatkuvan koulutuksen velvoitteeseen vastaamista.

Petri Kettunen muistuttaa jäsenkentän laajuudesta. Yhdistyksen on palveltava niin isoissa kuin pienissäkin yrityksissä työskenteleviä tilintarkastajia eri puolilla Suomea.

Hänen mielestään tärkeimpiä asioita ovat nyt koulutuksen ja muiden jäsenpalvelujen vieminen eteenpäin.

– Myös alueellinen toiminta on tärkeää. Sehän on ollut jo ennestään vahvaa etenkin HTM-yhdistyksen puolella. Lisäksi jatkamme tiivistä työtä edunvalvonnassa. Ja kaikista näistä asiois-

→

– Tilintarkastus pidetään aktiivisella vaikuttamisella markkinalähtöisenä palvelutehtävänä tulevaisuudessakin, uskoo Eija-Niemi Nikkola.

– Kansallinen joustovara tulee hyödyntää EU-sääntelyn implementoinnissa, toteaa uusi varapuheenjohtaja Petri Kettunen.

ta on myös viestittävä säännöllisesti jäsenkunnalle, Kettunen luettelee.

Edunvalvonta vaatii pitkäjänteisyyttä

Kolmikon mielestä edunvalvontatyössä avainsanoja ovat tilintarkastusalan tunnettuuden, näkyvyyden ja houkuttelevuuden parantaminen.

– Töitä on tehtävä sen puolesta, että kaikki sidosryhmät poliitikoista opiskelijoihin ymmärtävät, mitä ammattimme on tai millaisia uramahdollisuuksia ala tarjoaa, Niemi-Nikkola sanoo.

Niemi-Nikkola muistuttaa, että mitään poppakonsteja edunvalvonnassa ei ole. Se vaatii pitkäjänteistä puurtamista ja ahkeraa jalkatyötä.

– Voimme lisätä tilintarkastusalan tunnettuutta näkymällä erilaisissa tilaisuuksissa ja osallistumalla aktiivisesti keskusteluihin. On myös tärkeää tavata erilaisia ihmisiä, luoda verkostoja

Tehtävänä luodata rakentavia kehityssuuntia

Alpo Salonen korostaa, että edunvalvonnassa asioita viedään eteenpäin faktoilla ja hyvin perustelluilla kannanotoilla.

– Emme ole vain matkustaja yhteiskunnan rattaissa vaan todellinen vaikuttaja, talouselämän kehittämisen yksi keskeisistä vetureista.

Salosen mielestä tilintarkastajien yhdistyksen tehtävä ei ole arvostella, vaan pyrkiä luomaan hyviä ja rakentavia kehityssuuntia, jotka palvelevat talouselämää ja koko yhteiskuntaa.

– Sitä kautta tilintarkastajan työn arvostus kasvaa ja työ koetaan tärkeäksi.

Odotuskuilua kurottava umpeen

Tilintarkastajien työhön kohdistuvasta niin sanotusta odotuskuilusta on puhuttu vuosia. Uusi yhdistys jatkaa työtä ja pyrkii kuroma umpeen käsityseroja, joita tilintarkastajilla ja eri sidosryhmillä on tilintarkastajien roolista, tehtävistä ja vastuusta.

Salonen huomauttaa, että yleisesti ottaen tilintarkastajat eivät ole olleet markkinamiehiä, eikä tämä kuulu heidän rooliinsa. Hän toivoo kuitenkin tilintarkastajien tuovan entistä selkeämmin esille rooliaan asiakasyritysten sparraajana.

– Tilintarkastaja ei päättää asiakkaan puolesta, mutta hän antaa yrityksille arvokasta tukea kokoluokasta riippumatta, hän muistuttaa.

Petri Kettunen toivoo, että odotuskuilua kaventaa osaltaan tilintarkas-

tuksen lisääntyvä raportointi, jota uusi sääntely tulevaisuudessa edellyttää.

– Lisäinformaation kautta tilintarkastajat voivat täyttää entistä paremmin eri sidosryhmien odotuksia.

Kansallinen joustovara uuden sääntelyn käyttöönottoon

Yhdistyksen uuden hallituksen keskeistä työskäkaa ovat tänä vuonna useat tilintarkastajien työhön heijastuvat sääntelyuudistukset. Merkittävimmät niistä tulevat EU:n laajasta sääntelyuudistuksesta, jotka vaikuttavat etenkin yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen (PIE) tilintarkastukseen.

Uuden EU-sääntelyn soveltamista kansalliseen lainsäädäntöön valmistellaan parhaillaan työ- ja elinkeinoministeriön asettamassa työryhmässä.

Petri Kettunen toivoo, että Suomi hyödyntää EU:n salliman kansallisen joustovaran ja käyttää mahdollisimman paljon helpotuksia ja siirtymäaikoja.

– Näin lisäsääntely vaikeuttaa mahdollisimman vähän suomalaisten yritysten toimintaa.

Tilintarkastus jatkossakin markkinalähtöistä

Eija Niemi-Nikkola muistuttaa, että tilintarkastusala on ollut jo pitkään huolissaan kehityksestä, jossa ratkaisuja haetaan ensisijaisesti sääntelyä ja valvontaa kiristämällä.

Hyvä esimerkki tästä oli hallituksen viimevuotinen esitys. Sen mukaan tilintarkastajat velvoitettaisiin ilmoittamaan havaitsemistaan säännöstenvastaisuuksista.

Puheenjohtajiston mukaan tällaiset sääntelyn ylilyönnit voidaan välttää aktiivisella vaikuttamisella. Niemi-Nikkola uskoo vakaasti, ettei tilintarkastajista tule jatkossakaan viranomais-tehtävien hoitajia. Heidän toimenkuvansa on myös tulevaisuudessa selkeästi markkinalähtöinen palvelutehtävä.

– Toki otamme huomioon myös yleisen edun. Esimerkiksi harmaan talouden torjunta on äärimmäisen tärkeä asia. Emme kuitenkaan näe, että yksistään il-

moittamisvelvollisuuden kaltaisilla asioilla saataisiin harmaan talouden torjumisen kannalta merkittäviä aikaansaannoksia. Keinot pitää löytyä muualta.

Lisäarvoa yrittäjälle

Alpo Salosen mielestä markkinalähtöinen palvelutehtävä tarkoittaa ennen muuta sitä, että asiakkaat menestyvät omassa liiketoiminnassaan.

– Tilintarkastajien pitää pystyä antamaan lisäarvoa yrittäjille ja olla heidän tukenaan omassa liiketoiminnassaan.

Myös Petri Kettunen arvioi, että tilintarkastus säilyy jatkossakin markkinalähtöisenä palvelutehtävänä.

– Keskeisiä asioita ovat tilintarkastajien osaaminen, riippumattomuus ja luottamuksellinen suhde asiakkaaseen. Näiden ympärille itse kukin alalla toimiva voi rakentaa oman palveluntarjontansa.

Ennakointi korostuu edunvalvonnassa

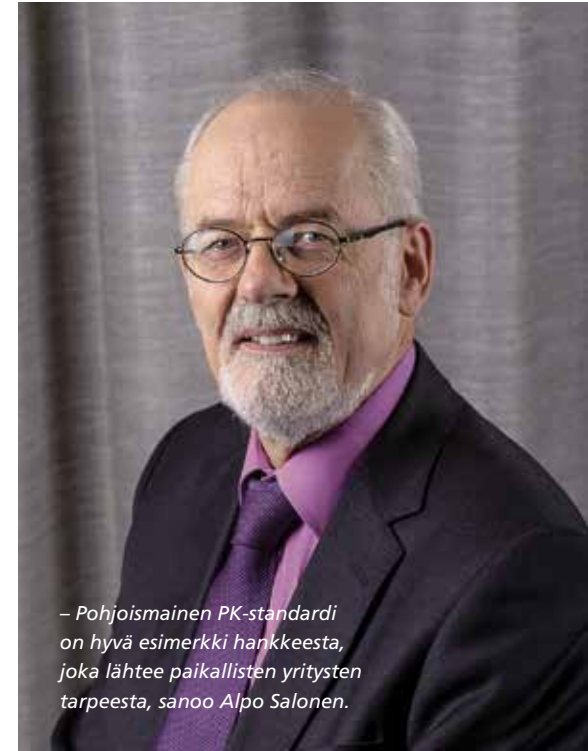
Ilmoitusvelvollisuuden kaltaisia muutosesityksiä saattaa lähteä liikkeelle tulevinakin vuosina. Siksi yhdistyksen on oltava puheenjohtajien mielestä valppaana myös jatkossa, jotta ylläpidettyllä ei tukahduteta tilintarkastajien ja yritysten toimintaedellytyksiä.

Niemi-Nikkolan mielestä ennakointityössä ja muutospaineiden havaitsemisessa korostuu kansainvälisen kehityksen seuraaminen.

– Meidän pitää myös pystyä ennakkoimaan tulevia teemoja, jotta pääsemme luomaan hyvissä ajoin yhdistyksen kantoja ja vaikuttamaan hankkeisiin ennen kuin ne lähtevät edes liikkeelle. Tähän olemme panostaneet, mutta vielä on parannettavaa, Niemi-Nikkola painottaa.

Pk-yritysten standardi etenee

Puheenjohtajien mielestä kansainvälisesti yhtenäiset pelisäännöt tilintarkastuksessa ovat tärkeitä. Samalla on kuitenkin otettava huomioon myös toimintaympäristön kansalliset erot.

– Pohjoismainen PK-standardi on hyvä esimerkki hankkeesta, joka lähtee paikallisten yritysten tarpeesta, sanoo Alpo Salonen.

Suomessa on osoittautunut haasteelliseksi globaaleille markkinoille kehitettyjen ISA-tilintarkastusstandardien noudattaminen pienten yritysten tilintarkastuksessa.

Tämän vuoksi pohjoismaiset tilintarkastajajärjestöt ovat alkaneet valmistella omaa standardia pk-yritysten tilintarkastukseen.

– Pohjoismaista standardia valmisteleva työryhmä on toiminut aktiivisesti. Tavoitteena on, että ensimmäinen standardiluonnos saataisiin jo kevään aikana kommenttikierrokselle, Eija Niemi-Nikkola kertoo.

Alpo Salosen mielestä pohjoismaisen ajattelutavan huomioiminen on tärkeää. Hänestä vaarana on, että amerikkalainen ”juristien maailmankuvaan” perustuva ajattelutapa leviää myös meille.

– Pohjoismainen hanke on erinomainen esimerkki paikallisen yrityskulttuurin huomioimisesta. Lähtökoh-tana on oltava aina yritysten tarpeet ja se, että ne saavat ihan oikeasti tilintarkastuksesta lisäarvoa. Sitä ei saada aikaan vain ”rukseja täyttämällä”. □

Suomen
TILINTARKASTAJAT

HTM-tilintarkastajat ry:n ja KHT-yhdistys ry:n 1.4.2014 toteuttama järjestötoimintojen yhdistäminen sai sinettinsä, kun yhdistyksen vuosikokouksessa 21.11.2014 hyväksytty uusi nimi otettiin käyttöön 1.2.2015.

Yritysjärjestely- prosessi onnistuneesti haltuun

Myyntiprosessin toteutumista edistävät hallituksen määrittelemät tavoitteet ja päätöksentekokriteerit sekä selkeä kasvu-suunnitelma. Tärkein tehtävä on omistajien etujen valvominen prosessin kaikissa vaiheissa.

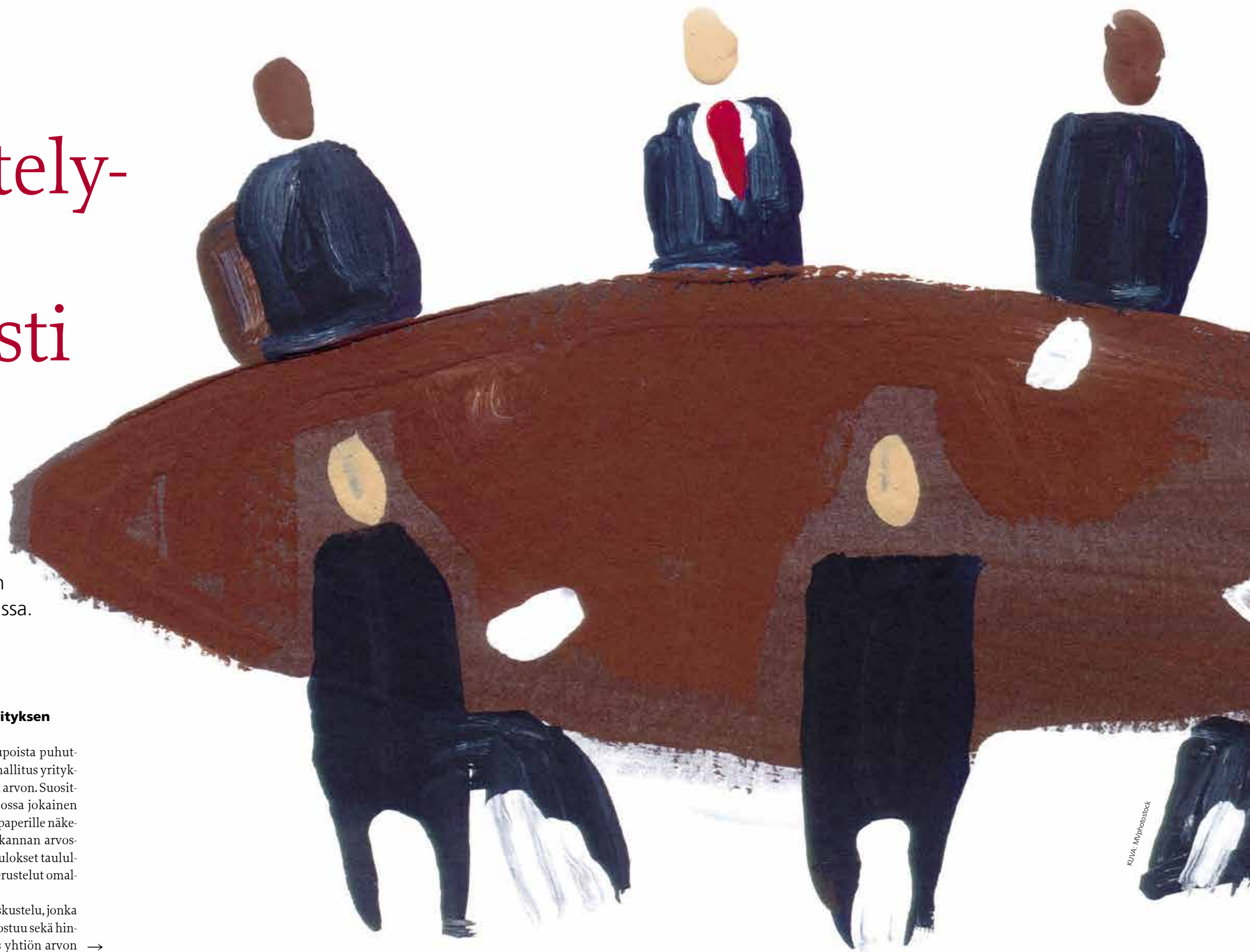
TERO LUOMA

Suomessa on patoutunut tarve yrittäjävetoisten yritysten omistusjärjestelyille. Järjestelyitä pitäisi tapahtua paljon nykyistä enemmän. Yksi selittävä tekijä on se, että hallituksissa ja omistajien keskuudessa ei ole riittävästi omistusjärjestelyasioiden osaajia. Kun ei ole myyntiosaimista, ei uskaltauduta prosessiin vaan annetaan asian olla. Liian usein hallitukset myös ajattelevat asian kuuluvan omistajille ja olettavat nykytilan jatkuvan ennallaan.

Tietääkö hallitus yrityksen arvon?

Peruskysymys yrityskaupoista puhuttaessa kuuluu, tietääkö hallitus yrityksen arvon. Ei arvoja vaan arvon. Suositelen tekemään testin, jossa jokainen hallituksen jäsen laittaa paperille näkemyksensä yhtiön osakekannan arvosta. Sen jälkeen kootaan tulokset taululle ja jokainen esittelee perustelut omalle näkemykselleen.

Usein syntyy hyvä keskustelu, jonka pohjalta hallitukselle jalostuu sekä hintakäsitys että ymmärrys yhtiön arvon →

KUVA: Myphotostock

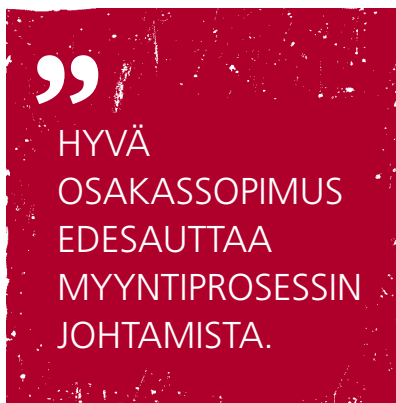
tärkeimmistä tekijöistä. Eräässä yhtiössä hintalapuilla oli kolminkertainen ero. Tällöinhän optimistin kannattaisi ostaa ja pessimistin myydä.

Ulkopuolisen arvonmäärityksen tekeminen määräajoin on myös suositeltavaa. Omistaja-arvon kasvattaminen on hallituksen tärkein tehtävä, joten luontevaa olisi, että hallitus ja omistajat tietäisivät mittarina yhtiönsä arvon ja miten se on kehittynyt.

Omistusrakenne vaikuttaa myyntiprosessiin

Listatussa yhtiössä hallitus on myyntiprosessin komentokeskus. Prosessi on tarkkaan säännelty etenkin tiedonkulkuun liittyvissä kysymyksissä. Hallitus antaa osakkeenomistajille usein suosituksensa, miten tulisi toimia. Listaamattomissa yhtiöissä prosessi on vapaampi, mutta vaikeampi, koska omistajat haluavat osallistua ja esittävät omia erityis-toiveitaan.

Mikäli omistajilla on osakassopimus, on siihen syytä kirjata jo alkuvaiheessa selkeästi ja kattavasti irti- tautumisvaihtoehdot. Sovittavia asioita ovat esimerkiksi myötämyyntioikeus- tai velvollisuus, mahdollinen etuosto-oikeus sekä päätöksenteko irtautumistilanteissa. Ilman hyvää osakasso-

pimusta hallituksen on vaikea johtaa myyntiprosessia.

Omistajien tahtotilan selvittäminen

Omistajien olisi hyvä tuntea toistensa omistuksiin liittyvät tavoitteet. Omistajastrategia on tähän sopiva työkalu. Omistajastrategiassa on tarpeen ottaa kantaa yrityksen mahdolliseen myyntiin, tavoitehintaan sekä aikatauluun.

Selkeä kirjaus on sekin, että yritys ei ole missään tilanteessa myynnissä. Tällainen tahtotila on tyypillistä perheyriyksille. Pääomasijoittajat sen sijaan sopivat vähemmistöomistajien kanssa hyvinkin tarkkoista tavoitteista ja toimenpiteistä.

Hallituksen tulisi olla perillä siitä, ketkä osakkaista ovat halukkaita luopumaan ja millaisin ehdoin. Lisäksi tulisi tietää, onko omistajien tavoitteena myynti käteisellä ja onko halukkuutta kaupan rahoittamiseen, mahdolliseen uudelleensijoittamiseen, osakevaihtoon tai kaupan jälkeiseen sitoutumiseen. On vaikea myydä, jos ei tiedä, mitä ollaan myymässä ja mistä voidaan neuvotella

Päätös prosessin käynnistämisestä

Yrityskauppaprosessi voi käynnistyä joko suunnitelmallisesti yhtiön omasta aloitteesta tai täysin suunnittelematomasti ulkopuolisen myötämieliselä tai vihamielisellä ostotarjouksella. Liian usein myyjät hakevat täydellistä ajoitusta. Suomessa vuoden 2008 jälkeen moni yritys odottaa edelleen parempaa suhdannetta. Saattaa käydä niinkin, että vuosikymmen vierähtää vain odottaessa.

Lähtökohtaisesti yritys kannattaa pitää aina myyntikunnossa. Ajattelutapa palvelee omistaja-arvon kehittämistä. Toisaalta myyminen ei ole itseisarvo vaan se on aina omistajien valinta. Myyntiprosessiin ei koskaan saa lähteä leikitellen, vain kokeilemaan. Jokainen

turha kierros vähentää ostajien kiinnostusta eikä toista kertaa ehkä tule.

Hallituksen kannattaa tehdä erillinen päätös prosessin aloittamisesta, jolloin asia tulee arvioiduksi ja käsiteltyksi, mikä puolestaan vahvistaa omistajien yhteistä sitoutumista myyntihankkeeseen. Hyvä tapa on sopia, kuka johtaa prosessia. Hallituksen puheenjohtaja voi ottaa vetovastuun, jos toimitusjohtajan halutaan keskittyvän normaaliin johtamiseen. Alussa on tärkeä määrittää myös yritysmyyntiin liittyvät tavoitteet ja päätöksenteon kriteerit.

Neuvonantajien ja taktiikan valinta

Hallituksella on oltava käsitys potentiaalisista ostajakandidaateista. Kiinnostusta voi kartoittaa suorilla yhteydenotoilla, mutta välittäjän käyttäminen on yleisesti suositeltavaa. Ammattilainen neuvonantaja avaa arvokkaita näkemyksiä ja kanavia, joita yhtiössä ei ole tultu ajatelleeksi.

Parhaiden neuvonantajien valinta ei ole helppoa. On arvioitava, kenellä on juuri tähän tapaukseen paras kokemus ja myös kansainvälisesti kattava kontaktiverkosto. Harrastelijat haittaavat yleensä prosessia; liian usein tuttu yleisjuristi tekee prosessissa itsestään tärkeän, mikä muodostaa esteen kaupankäynnille.

Hallituksen on myös valittava taktiikka. Kumpi tuo paremman tuloksen – kilpailutus vai suora prosessi potentiaalisen ostajan kanssa? Huutokauppana tehdyt pienemmät yritysmyyntit syntyvät vain harvoin aidon hintakilpailun tuloksena.

Informaation hallinta

Myynti on aina salattu prosessi ja hallituksen keskeisenä tehtävänä onkin informaation hallinta. On hallittava sitä, kuka tietää, mitä ja missä vaiheessa. Hallitus ja johtoryhmä tietävät myyntihankkeesta varhaisessa vaiheessa, mutta varsin pian epäilyt heräävät myös hallinnossa.

Henkilöstö on yleensä asioista paremmin perillä kuin hallituksessa tie-

dostetaan. Viimeistään ostajaehdokkaan astuessa tuotantotiloihin tutustumiskierrokselle leviää sana kulovalkean lailla. Eräässä tapauksessa myyntihankkeesta oltiin paremmin informoituja paikkakunnan baarissa kuin konsernin hallituksessa.

Hallituksen, johdon ja sisäisen tarkastuksen vastuulla on huolehtia hyvästä arkistointikulttuurista, jotta asiakirjat ovat kunnossa. Arkistoinnin heikkouksien paljastuminen due diligence-vaiheessa on noloa. Myyntivaiheessa yhtiön on varauduttava antamaan tietoa ostajaehdokkailla, vaikka kyseessä olisi kilpailija. Vähäisiä ovat yleensä tiedot, joita asiansa tunteva ostaja ei jo tietäisi ja joita se voisi käyttää myöhemmin väärin.

Motivoi ostamaan ja luomaan arvoa

Alttarilla jokainen haluaa olla ehoimillaan. Miten morsian sitten meikataan eli kuinka yritys laitetaan myyntikuntoon? Keinoja on oikeastaan vähän, koska elintavat paljastuvat aina ehostuksenkin alta.

Yhtiö voi vähentää investointeja ja uusia rekrytointeja, korjata kannattavuutta, trimmata käyttöpääomaa, yrittää saada viime vuosien tuloslaskelman ja taseen solidiksi ja muuta pientä. Kaikki toimenpiteet kuitenkin näkyvät ostajan analyyseissa.

Tärkeintä on panostaa kasvusuunnitelman rakentamiseen. Ostajalle on luotava motiivi ostaa ja selkeä tulevaisuuden arvontakauspolku. On ymmärrettävä, että uuden omistajan tuleva arvonnousu ei ole pois myyjiltä vaan päinvastoin. Excel tykkää perustelluista kasvuaikahioista eli ”lätkämailoista”. Mitä parempi kasvusuunnitelma sitä parempi ostohinta, kunhan ideat ovat realistisia.

Kenen puolella johto on?

Hallituksen on ymmärrettävä johdon motivaatio ja motiivit. Myyjän ollessa yrittäjä-omistaja-toimitusjohtaja nousee keskeiseksi tekijäksi hänen korvaamisensa ja sitoutumisensa jatkoon. Jos

yhtiössä on palkattu toimitusjohtaja, on kyettävä näkemään tilanne hänen kannaltaan.

Yrityskauppatilanteissa edetään usein vaiheeseen, jossa johdon lojallisuus siirtyy ostajan puolelle. Tällöin luottamusta rakennetaan uusiin omistajiin kertomalla yhtiöstä myös epäedullisia asioita ja varmistamalla omaa asemaa jatkossa.

Erityisen haastavaksi tilanteen tekee se, jos johto on mukana ostajana tai sen oma ansainta riippuu kaupan toteutuksesta. Hallituksen ei pidä jäädä seuraamaan tilanteen kehittymistä sinisilmäisesti vaan sen tehtävänä on valvoa omistajien etua prosessin loppuun asti.

Tehdäänkö kaupat vai jatketaanko entiseen malliin?

Lopulta tullaan tilanteeseen, jossa on päätettävä, tehdäänkö kaupat vai annetaanko olla. Huomio kiinnittyy yleensä liiaksi myyntihintaan ja erilaisiin ker-toimiin. Kaupat ovat kuitenkin aina yksilöllisiä ja kokonaisuus ratkaisee.

Loppusuoralla pitää torjua mahdolliset paniikkitilanteet omistajien puolelta ja hallituksen on valmistauduttava toimimaan myös psykologina. Kannattaako kaataa 10 miljoonan euron kauppa muutaman tuhannen euron takia? Ei kannattaisi, mutta näitä tilanteita näkee, kun tunteet voittavat järjen juuri ennen ratkaisuhetkeä.

Myyntihalukkuus voi kaataa myös turnausväsymyksen, jolloin hallituksen rooli yrityskaupan maaliin viemisessä korostuu. Turnausväsymyksen iskiessä hallituksen tulee palata alkuperäisiin kriteereihin ja tavoitteisiin ja tehdä yrityskauppaa koskevat päätökset niiden mukaisesti. □

KTM **Tero Luoma** toimii Taaleritehtaan Pääomarahastot Oy:ssä sijoitusjohtajana ja osakkaana. Hän valmistelee väitöskirjaa omistajuudesta.

TILINTARKASTAJIEN TUTKINTOVALMENNUS
KHT- TAI HTM-TUTKINTOON

Käynnistyy jo maaliskuussa!

Valmennus on kehitetty Suomen Tilintarkastajat ry:n ja suurim-
pien KHT-yhteisöjen yhteistyönä. Se koostuu useammasta kou-
lutuspäivästä, joista voit valita koko paketin tai haluamasi
yksittäiset moduulit.

Valmennuksessa on KHT- ja HTM-tutkintoihin tähtääville osallistu-
jille yhteisiä ja erillisiä koulutuspäiviä. Joissakin yhteisissä päavis-
sä on eri tutkintojen näkökulmia huomioivia striimejä. Koulutuk-
seen sisältyy myös työskentelyä verkko-oppimisympäristössä,
mm. ennakotehtäviä.

KHT-VALMENNUS HTM-VALMENNUS

IFRS-perusteet	Johdanto IFRS-standardien perusteisiin		17.3.2015
Moduuli 1	Tilintarkastajatutkintoon valmentautuminen, hyvä tilintarkastustapa ja tilintarkastusalan standardit	5.5. tai 12.5.2015	5.5.2015
Moduuli 2	IFRS-standardien ajankohtaisia ja keskeisiä kysymyksiä	18.-19.5. tai 25.-26.5.2015	18.-19.5.2015
Moduuli 3	IFRS-konsernitilinpäätöksen erityiskysymyksiä	10.6. tai 11.6.2015	
Harjoitustentti	Valmentautuminen tutkinnon vastaustekniikkaan ja tutkinnossa käytettävissä olevaan aikatauluun	3.8. tai 4.8.2015	4.8.2015
Moduuli 4	Osakeyhtiölain erityiskysymyksiä	10.8. tai 12.8.2015	10.8.2015
Moduuli 5	Mukautetut tilintarkastuskertomukset ja muita keskeisiä tutkintoaiheita	11.8. tai 13.8.2015	11.8.2015
Moduuli 6	Säätiöt ja yhdistykset sekä asunto- ja kiinteistöosakeyhtiöt		27.5.2015
Moduuli 7	FAS-konsernitilinpäätöksen laadinta		28.5.2015

Hinnat: 1 päivä 250 € + alv. • Harjoitustenttipäivä 150 € + alv.
Kun otat vähintään kuusi kokonaista koulutuspäivää, saat pakettialennuksen 14 %.
Hinnat sisältävät koulutuspäivien tarjoilut ja oikeudet verkko-oppimisympäristöön.

LUE LISÄÄ: KHTMEDIA.FI/KOULUTUS

LISÄTIEDOT:

Carita Mäkinen, jäsenpalvelupäällikkö, GSM 050 511 1132
Birgitta Hirvonen, tilintarkastusasiantuntija, puh. 09 7552 2024

ILMOITTAUTUMISET:

koulutus@kht.fi
puh. 09 7552 2030

Koekosiskelua vaalien alla

Vaalit lähestyvät. Poliittinen peli kiristyy. Puolueet koekosiskelevat toisiaan etsies-
sään potentiaalisia hallituskumppaneita. Jotkut näyttävät saavan selvästi rukkaset, kun taas osalle flirttailu tuottaa epämää-
räisen myönteisen vastauksen. Huhtikuun vaalit on kuitenkin käytävä ennen lopullista kosintaa. Vaa-
limenestys ennakoi, kenellä käy flaksi ja kenellä ei.

Verotus on jälleen kerran yllätys yllätys yksi vaalien pää-
teemoista. Tämä on varsin ymmärret-
tävää, onhan kaikilla äänestäjillä oma-
kohtainen tuntuma verotuksesta. Se on
keskeinen teema myös, koska valtio ra-
hoittaa toiminnastaan 85 prosenttia ve-
roilla. Velanottoa tavataan myös kut-
sua lykätyn verotukseksi. Julkistalou-
den ahdinko näyttäisi puhuvan vääjää-
mättä kiristyvän verotuksen suuntaan.

Valtaosa puoleista on jo näyttänyt
korttinsa, millaista verotusta ne olisi-
vat valmiit edistämään. Jo pikainen vil-
kaisu ohjelmiin paljastaa, millä jalal-
la vaalikisaan on lähdetty. Puolueiden
ohjelmista näyttäisi löytyvän ainakin
yksi yhteinen piirre. Yksikään puolue ei lupaa massiivista
yleistä verotuksen keventämistä. Tässä on kyllä aimo an-
nos realismia.

Lähinnä oikealla laidalla halutaan kuitenkin ainakin pysäyt-
tää kokonaisveroasteen nousu. Vasemmalla laidalla ollaan val-
miita vaikka kiristämään verotusta, jos se nähdään välttämät-
tömäksi erilaisten etuuksien ja tulonsiirtojen turvaamiseksi.

Tuleva uusi hallitus tuskin kirjaa ohjelmaansa Kataisen/
Stubbin hallituksen omaksumaa ns. perälautakirjausta, jon-
ka mukaan jokaista veronkiristyseuroa vastaan tehdään yhtä
suuri menoleikkaus. Tämä kauhun tasapainoa ylläpitävä
kirjaus oli välttämätön kuuden puolueen sateenkaarihal-
lituksessa. Tästä periaatteesta ei kuitenkaan pidetty kiinni.

Taisi käydä niin, että karkeasti arvioiden menoleikkau-
seuroa vastaan tehtiin kolme veronkiristyseuroa. Kukaan
ei ole myöskään esittänyt yksiselitteistä laskukaavaa, joka
osoittaisi oikeat suhdeluvut.

Varsin yksimielisiä näytetään olevan myöskin siinä, ettei
työn verotusta tulisi kiristää vaan pikemminkin keventää.
Yksimielisyys päättyy kuin seinää tarkasteltaessa keille ve-
rotuksen tulisi keventyä. Kaikkien mielestä ainakin pienten
ja jopa keskisuurten tulojen verotusta tulisi keventää. Vain
Kokoomus ja RKP ulottaisivat kevennykset myös ylimmil-
le tulotasolle.

Yhdensuuntaista näkemystä löytyy myös yhteisövero-
kannan tasosta. Yksikään eduskuntapuolue ei vaadi verokan-
nan nostamista. Tämä koskee myös Va-
semmistoliittoa, joka tosin täsmentää
ajatteluaan toteamalla, ettei yhteisöve-
rokantaa tule enää myöskään alentaa.

Laaja yhteinen näkemys tuntuisi ole-
van, että eiköhän nykyinen 20 prosen-
tin taso ole tällä erää riittävän kilpai-
lukykyinen. Tilanne on arvioita uudes-
taan, jos muut maat tekevät radikaale-
ja liikkeitä. Ruotsi on tarkastelun kes-
kipisteessä.

Vasemmalla laidalla näyttää olevan
kova halu lisätä verotuksen progressio-
ta pääomatuloissa sekä perintö- ja lah-
javerotuksessa. Kuluvalla vaalikaudella

pääomatulojen verotus muutettiin ensimmäistä kertaa prog-
ressiiviseksi. Suurten perintöjen ja lahjojen verotusta on ki-
ristetty 54 prosenttia. Ei ihme, jos vuorineuvostasolla on ha-
vaittavissa hermostumista ja lempeimpien maiden kaipuuta.

Vasemmalta on vaadittu myös yritysten sukupolvenvaihi-
dosten veronhuojennusten poistamista. Tämä tuskin toteu-
tuu. Lähempänä on vaihtoehto, että perintö- ja lahjaverotus
haluttaisiin muuttaa kiristyväksi luovutusvoittoverok-
si. Tätä mallia ajaa etenkin eduskuntaan ja ministeriksikin
pyrkivä Matti Vanhanen, joka jätti parahiksi Perheyrittysten
liiton toimitusjohtajan pestin.

Äänestäjien on hyvä tietää, että puolueilla on kahdet eri
vero-ohjelmat. Ennen vaaleja ajetaan vaaliohjelmissa. Jos kut-
su käy hallitusohjelmaneuvoitteluihin, esiin kaivetaan ko-
koon uusi ohjelma, joka kertoo, mitä puolue todella ha-
luaa verotuksessa muutettavan tai säilytettävän. Äänestä-
jän oikeusturva on täten varsin heikko. □

PAULI K. MATTILA

Miten huomioida taantuma tilinpäätöksen laadinnassa?

Pitkään jatkuneessa matalasuhdanteessa tilinpäätäjän erityistä huomiota tarvitaan taseen varojen arvostukseen ja toiminnan jatkuvuutta uhkaaviin tekijöihin.

EEVA KOIVULA

Tilinpäätöstä laadittaessa tulee arvioida, onko taseen varojen arvostus asianmukainen. Pysyvien vastaavien osalta tulee harkittavaksi, onko arvonalentuminen pysyvää ja olennaista. Jos pysyvien vastaavien erän todetaan olevan taseessa yliarvossa, tulee mahdollisesti tarkastaa poistosuunnitelmaa ja/tai tehdä arvonalentumiskirjaus.

Kirjanpitovelvollinen voi vaihtoehtona hankintamenoa arvostamiselle valita rahoitusvälineiden käypään arvoon arvostuksen KPL 5:2a §:n mukaisesti, jolloin sekä arvostusvoitot että tappiot tulevat kirjattavaksi käyvän arvon rahastoon. Tällöinkin pitkäaikaiset ja olennaiset arvonalentumiset tulee kirjata tulosvaikutteisesti kuluksi (KILA 1880/2011).

Vaihto-omaisuuden osalta tulee varmistaa arvostus alimpaan arvoon. Vaihto-omaisuuden hankintamenoa verrataan todennäköiseen hankintamenoon tai luovutushintaan ja kirjataan tarvit-

taessa erotus kuluksi. Vaihto-omaisuuden osalta tulee varmistaa, että siihen ei sisälly epäkurantteja eriä.

Sitovalla myyntisopimuksella myydyn vaihto-omaisuuden arvostuksesta

Kirjanpitolautakunta on ottanut kantaa sitovalla myyntisopimuksella myydyn vaihto-omaisuuden arvostukseen (KILA 2014/1913). Hakija on pyytänyt lausuntoa siitä, onko hyvän kirjanpitotavan mukaista arvostaa vaihto-omaisuus alkuperäiseen hankintamenoon, kun tuote on sitovalla sopimuksella myyty katteellisenä, vaikka raaka-aineen markkinahinta eli jälleenhankintahinta (todennäköinen hankintameno) on laskenut alle alkuperäisen hankintahinnan.

Kirjanpitolautakunta totesi, että selaista erää vaihto-omaisuudesta, joka on jo sitovasti myyty edelleen, voidaan pitää puolivalmisteenomaisena. Sisältöpainotteisuuden periaate ja oikean ja riittävän kuvan vaatimus huomioon ot-

taen lautakunta katsoi, että hyvä kirjanpitotapa sallii vaihto-omaisuuden arvostamisen alkuperäiseen hankintamenoon siltä osin kuin se on sitovalla sopimuksella myyty katteellisenä, vaikka raaka-aineen markkinahinta eli jälleenhankintahinta olisi laskenut alle alkuperäisen hankintahinnan.

Laskennalliset verosaamiset saadaan kirjata taseeseen erityistä varovaisuutta noudattaen. Erityinen varovaisuus edellyttää kirjanpitovelvollisena dokumentoimaan aktivointikelpoisuuden perusteet huolellisesti.

Sekä myynti että muissa saamisissa tulee huomioitavaksi taantumassa korostuva luottotappioriski. Saamisten ikään ja riskisyyteen perustuva analyysi on syytä käydä huolella läpi ja varmistaa, että saamiset ovat taseessa enintään todennäköiseen arvoonsa arvostetuna. Rahoitusomaisuuteen kuuluvat arvopaperit arvostetaan tilinpäätöksessä hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

KUVA: Mvphotostock

Toiminnan jatkuvuus

Yksi keskeisimmistä kirjanpitolais- sa määritellyistä yleisistä tilinpäätös- periaatteista on toiminnan jatkuvuu- den periaate. Taloudessamme jo pi- dempään jatkunut taantuma pakottaa huolellisemmin miettimään, onko ti- linpääöstä laadittaessa mahdollista so- veltaa toiminnan jatkuvuuden periaa- tetta. Yhtiöiden johdon tulee osaltaan varmistua kussakin tilinpäätöksessä, että periaate on sovellettavissa.

Tilintarkastajan on omassa työssään noudatettava ISA 570 -standardia ”Toi- minnan jatkuvuus”, joka edellyttää do- kumentoimaan omat johtopäätöksen- sä toiminnan jatkuvuudesta. Olennais- ta on havaita tunnusmerkit, jotka viit- taavat toiminnan jatkuvuutta koske- viin riskeihin.

Tappiollisesta toiminnasta johtuva oman pääoman negatiivisuus voi olla merkki siitä, että toiminnan jatkuvuus on uhattuna. Myös heikko maksuval- mius lyhytaikaisten velkojen ylittäes- sä lyhytaikaiset varat yhdistettynä li- särahoituksen huonoon saatavuuteen voivat johtaa toiminnan jatkuvuuspe- riaatteen kyseenalaistamiseen.

Kovenanttiehtojen raukeaminen

Vastaava tilanne saattaa myös syntyä, jos yhtiö ei pysty täyttämään lainojen kovenanttiehtoja ja lainat erääntyvät maksettavaksi. Kirjanpitolautakun- ta on antanut lausunnon (2014/1912), jossa se ottaa kantaa lainakovenanteis- ta esitettäviin tietoihin liitetiedoissa.

Lainakovenantteihin liittyen lau- takunta totesi, että arvioitaessa laina- ja kovenanttijärjestelyn sisällön esittä- mistä tilinpäätöksessä on lähtökohtana oikean ja riittävän kuvan vaatimus. Ko- venantit tulee kuvata liitetiedoissa ta- seen ulkopuolisina järjestelyinä, mikä- li kovenanttiehto on tilinpäätöshetkel- lä rikkoutunut ja tilinpäätöksen valmis- tumishetkellä edelleen neuvotellaan ra- hoittajan kanssa waiverin saamisesta.

Velkaa käsitellään varovaisuuden periaatteen mukaisesti tilinpäätökses-

KILA:n tuoreet lausunnot

■ Tilinpäätökseen liittyvässä lainsäädännössä ei ole tapahtunut mer- kittäviä muutoksia. Kirjanpitolautakunta on antanut lähes kolmekym- mentä lausuntoa vuonna 2014, sen sijaan uusia yleisohjeita ei ole annet- tu. Lausuntoja on pyydetty osin hyvin erityisluontoisista kysymyksistä. Tässä artikkelissa on käsitelty kahta lausuntoa liittyen vaihto-omaisuus- den arvostukseen ja lainakovenantteihin (KILA 2014/1913 ja 1912), jotka soveltuvat laajemmin sovellettavaksi.

Useissa KILA:n lausunnoissa korostettiin kirjanpitovelvollisen omaa harkintaa ja olennaisuuden periaatetta kuten lausunnoissa panttaukses- ta tilinpäätöksessä annettavista tiedoista (KILA 2014/1915 ja 1922) sekä lausunnossa tulkinnanvaraisten seikkojen käsittelystä asunto-osakeyhti- ön tilinpäätöksessä (KILA 2014/1921). Vastavirtasulautumisesta KILA on linjannut, että se ei rinnastu tytäryhtiösulautumiseen (KILA 2014/1911), jolloin fuusioaktiivaa ei ole mahdollista merkitä taseeseen.

Yhdistysten kohdalla on todettu, että konsernitilinpäätös tulee laatia, kun yhdistyksen katsotaan harjoittavan liiketoimintaa (KILA 2014/1927). Säätiöitä koskien on annettu yksi lausunto velvollisuudes- ta erillistilinpäätösten laadintaan (KILA 2014/1909). Keskinäisiin kiin- teistöyhtiöihin liittyen on annettu kaksi lausuntoa: keskinäisen kiin- teistöyhtiön yhdistelemisestä konsernitilinpäätökseen (KILA 2014/1918) sekä kiinteistöosakeyhtiön osakkeisiin kohdistuvan lainaosuuden kir- jaamisesta (KILA 2014/1916).

Asumisoikeusyhtiöihin liittyen on annettu kaksi lausuntoa: asumisoi- keusyhtiön tilinpäätöksessä esitettävistä liitetiedoista (KILA 2014/1926) sekä asumisoikeusasuntoja omistavan yhtiön alakonsernin yhdistelemi- sestä konsernitilinpäätökseen (KILA 2014/1931). Myyntituottojen kirjaa- misesta on annettu lausunto peliliiketoimintaa koskien. (KILA 2014/1934).

sä lyhytaikaisena silloin, kun on toden- näköistä, että se erääntyy esimerkiksi kovenanttien laukeamisen vuoksi seu- raavalla tilikaudella. Kovenanteista ei ole tarpeen antaa erityistä selvitystä, mikäli yritys on tilikauden aikana rik- konut kovenanttiehdon, mutta tilan- ne on korjaantunut tilinpäätöshetkeen mennessä.

Olennaisista epävarmuustekijöistä tulee kertoa tilinpäätöksessä samoin kuin myös johdon käyttämästä har- kinnasta ja tulevaisuutta koskevista oletuksista. Tilinpäätöksen laatimis-

periaatteissa tulee kertoa, miksi jat- kuvuuden periaatteen noudattami- nen on katsottu asianmukaiseksi uh- katekijöistä huolimatta. Toimintaker- tomuksessa tulee antaa tietoja rahoi- tusriskeistä. □

KHT, JHTT **Eeva Koivula** toimii tilintarkastajana Ernst & Young Oy:ssä

Pähkinänkuoressa IFRS 15 ja IFRS 9

PASI PEKKARINEN

IFRS-standardien uudistaminen jat- kuu. International Accounting Stan- dards Board julkaisi vuonna 2014 kak- si merkittävää uutta IFRS-standardia: IFRS 15 Myyntituotot asiakassopimuk- sista ja IFRS 9 Rahoitusinstrumentit. Uusi tuloutusstandardi tulee voimaan vuoden 2017 alussa ja uusi rahoitus- instrumenttistandardi vuoden 2018 alussa. Standardit sallivat myös aiem- man soveltamisen, mutta EU ei ole vie- lä hyväksynyt niitä sovellettavaksi.

Uudet standardit tulevat vaikutta- maan yli toimialarajojen sekä uudis- tamaan nykyisiä laskentamenetelmiä. Yhteisöjen tulisikin arvioida standar- dien vaikutuksia raportointiinsa mah- dollisimman aikaisin, jotta standardi- en käyttöönottoon valmistaudutaan huolellisesti. Lisäksi IFRS-tilinpäätök- sen laatimisperiaatteissa on esitettävä tietoja uusien julkaistujen standardien käyttöönoton vaikutuksista yhteisön tuleviin tilinpäätöksiin, vaikka yhtei- sö ei olisi vielä soveltanut uutta stan- dardia päättyneellä tilikaudella.

IFRS 15

IFRS 15 -standardi ”Myyntituotot asia- kassopimuksista” korvaa nykyiset IFRS:n tuloutussäännökset. IFRS 15 on täsmällisempi kuin nykyiset stan- dardit ja se tarjoaa aikaisempaa enem- män soveltamisohjeistusta.

Standardi määrittää periaatteet, joita yhteisön tulee soveltaa myyntituottojen kirjaamisessa ja arvostamisessa. Peruspe- riaatteen mukaisesti yhteisö kirjaa myyn- tituottoina summan, johon se arvioi ole- vansa oikeutettu sovittujen tuotteiden tai palveluiden luovuttamisesta asiakkaalle.

IFRS 15 perustuu viisivaiheisen mallin soveltamiseen

1. Asiakassopimuksen yksilöiminen
2. Suoritevelvoitteiden yksilöiminen
3. Transaktiohinnan määrittäminen

4. Transaktiohinnan kohdistaminen suoritevelvoitteille
5. Myyntituoton tulouttaminen

Tuloutusmallin muutos on olennai- nen, mutta muutosten määrä vaihtelee toimialoittain ja yhteisöittäin. Johdon merkittävää harkintaa voi edellyttää esimerkiksi se, tuloutetaanko myynti- sopimuksessa luvatut tavarat ja palve- lut erillisenä vai yhdessä.

Samoin transaktiohinnan määrit- täminen ja kohdistaminen eri suorite- velvoitteille, tuloutusajankohta sekä li- senssien tuloutusperiaatteet vaativat uudelleenarviointia. Standardi sisältää lisäksi kattavat liitetietovaatimukset.

IFRS 9

IFRS 9 -standardi ”Rahoitusinstrumen- tit” tulee korvaamaan kokonaan nykyi- sen IAS 39 -standardin ”Rahoitusinstru- mentit: kirjaaminen ja arvostaminen”. IFRS 9:n mukaan rahoitusvaroihin kuuluvan velkainstrumentin luokitte- lu perustuu jatkossa instrumentin so- pimusperusteisten rahavirtojen luon- teeseen sekä liiketoimintamalliin, jo- hon kyseinen instrumentti kuuluu. Ra- hoitusvaroihin kuuluvien velkainstru- menttien luokitteluryhmät ovat:

- jaksotettu hankintameno
- käypä arvo laajan tuloksen kautta tai
- käypä arvo tulosvaikutteisesti.

Sijoitus oman pääoman ehtoiseen instrumenttiin arvostetaan lähtökoh- taisesti käypään arvoon tulosvaikuttei- sesti. Jos sijoitus ei kuulu kaupankäyn- tisalkkuun, on yhtiöllä mahdollisuus arvostaa sijoitus käypään arvoon laa- jan tuloksen erien kautta. Johdannai- set arvostetaan alkuperäisen kirjaami- sen jälkeen käypään arvoon tulosvai- kutteisesti.

Rahoitusvelat kirjataan joko jak- sotettuun hankintamenoon tai käy- pään arvoon tulosvaikutteisesti kuten nykyisinkin. Rahoitusvelkojen käyvän arvon muutos, joka aiheutuu yhteisön oman luottoriskin muutoksesta, kirja- taan kuitenkin muihin laajan tuloksen eriin, kun yhteisö on päättänyt soveltaa käyvän arvon optiota. Näin ollen yh- teisön oman luottoriskin muutoksesta johtuvaa arvon muutosta ei kirjata mis- sään vaiheessa tuloslaskelmaan.

Standardissa esitetään uusi ar- vonalentumisen laskentakäytäntö, joka perustuu odotettavissa olevien luotto- tappioiden määrittämiseen. Jatkossa yh- teisön on kirjattava odotettavissa oleva luottotappio, jonka määrään vaikuttaa tappion synnyttävän tapahtuman toden- näköisyys tarkastelujaksolla, joka kattaa joko seuraavat 12 kuukautta tai koko saa- misen jäljellä olevan juoksuajan.

Tarkastelujakson pituuteen vaikut- taa saamisen luonne ja se, onko saami- sen luottoriskissä tapahtunut merkittä- vä muutos. Keskeisin muutos on, että ny- kyisen IAS 39 -standardin mukaan luot- totappio kirjataan vasta sitten, kun tappi- on synnyttävä tapahtuma on toteutunut.

Uuden suojauslaskentamallin ta- voitteena on, että johdon riskienhallin- tastrategia ja -tavoitteet heijastuisivat ai- empaa selkeämmin tilinpäätöksiin. Ta- voitteen saavuttamiseksi suojauslasken- nan soveltamisen kriteereitä on helpo- tettu muun muassa koskien tehokkuu- den osoittamista ja suojaussuhteen do- kumentointia. Lisäksi sallittujen suoja- uskohteiden määrää on lisätty. □

KTH **Pasi Pekkarinen** toimii IFRS-deskin vetäjänä Ernst & Young Oy:ssä

Tähtäimessä informatiivisempi tilintarkastuskertomus

EU-sääntelyn ja uusien ISA-vaatimusten yhteensovittamisessa uudeksi kertomusmalliksi riittää avoimia kysymyksiä. Tilintarkastajilla on keskeinen rooli raportointikäytäntöjen kehittäjänä tarkastuskertomuksen informatiivisuuden ja kiinnostavuuden lisäämiseksi.

CHRISTIAN SAVTSCHENKO

Tilintarkastajan raportointi on muuttumassa. Eri-tyisesti tilintarkastuskertomuksen sisältöön on tulossa lähivuosina merkittäviä muutoksia. Voisiko nykyinen, käytännössä lähes aina täysin vakio-muotoinen raportti muuttua aidosti informatiiviseksi ja kiinnostavaksi sidosryhmille?

IAASB:n ja EU:n kehityshankkeet

Tilintarkastajan raportoinnissa ja tehtäväkentässä on havaittavissa muutamia trendejä. Yksi liittyy muiden varmennustoimeksiantojen kuin tilintarkastuksen ja yleisluonteisen tarkastuksen yleistymiseen. Toinen on sellaisten toimeksiantojen lisääntyminen, joissa tilintarkastaja suorittaa erikseen sovit-
tuja toimenpiteitä liittyen taloudelliseen informaatioon eli ns. AUP-toimeksiannot (agreed-upon procedures).

Kolmas ja todennäköisesti eniten julkisuutta jatkossa saava kehitys liit-

tyy lakisääteisistä tilintarkastuksista annettavan tilintarkastuskertomuksen uudistamiseen räätälöidymmäksi ja informatiivisemmaksi.

Tilintarkastuskertomuksen muotoon ja sisältöön liittyviä kehityshankkeita on vireillä useita. Euroopan Unionin uudistetut tilinpäätös- ja tilintarkastusdirektiivit sekä uusi yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen (PIE-yhteisöt) tilintarkastusta koskeva asetus muuttavat tilintarkastuskertomusta merkittävästi. Samaan aikaan Yhdysvaltojen tilintarkastusta valvovalla viranomaisella PCAOB:lla sekä IAASB:lla on ollut käynnissä omat hankkeensa tilintarkastajan raportointia koskevien standardien uudistamiseksi.

International Auditing and Assurance Standards Board hyväksyi loppuvuodesta 2014 uudistetut raportointistandardit, jotka koskevat 15.12.2016 jälkeen päättyviä tilikausia. Euroopan Unionin tilintarkastusdirektiivi ja -asetus puolestaan tulevat käytännössä voimaan 17.6.2016 jälkeen alkavilla

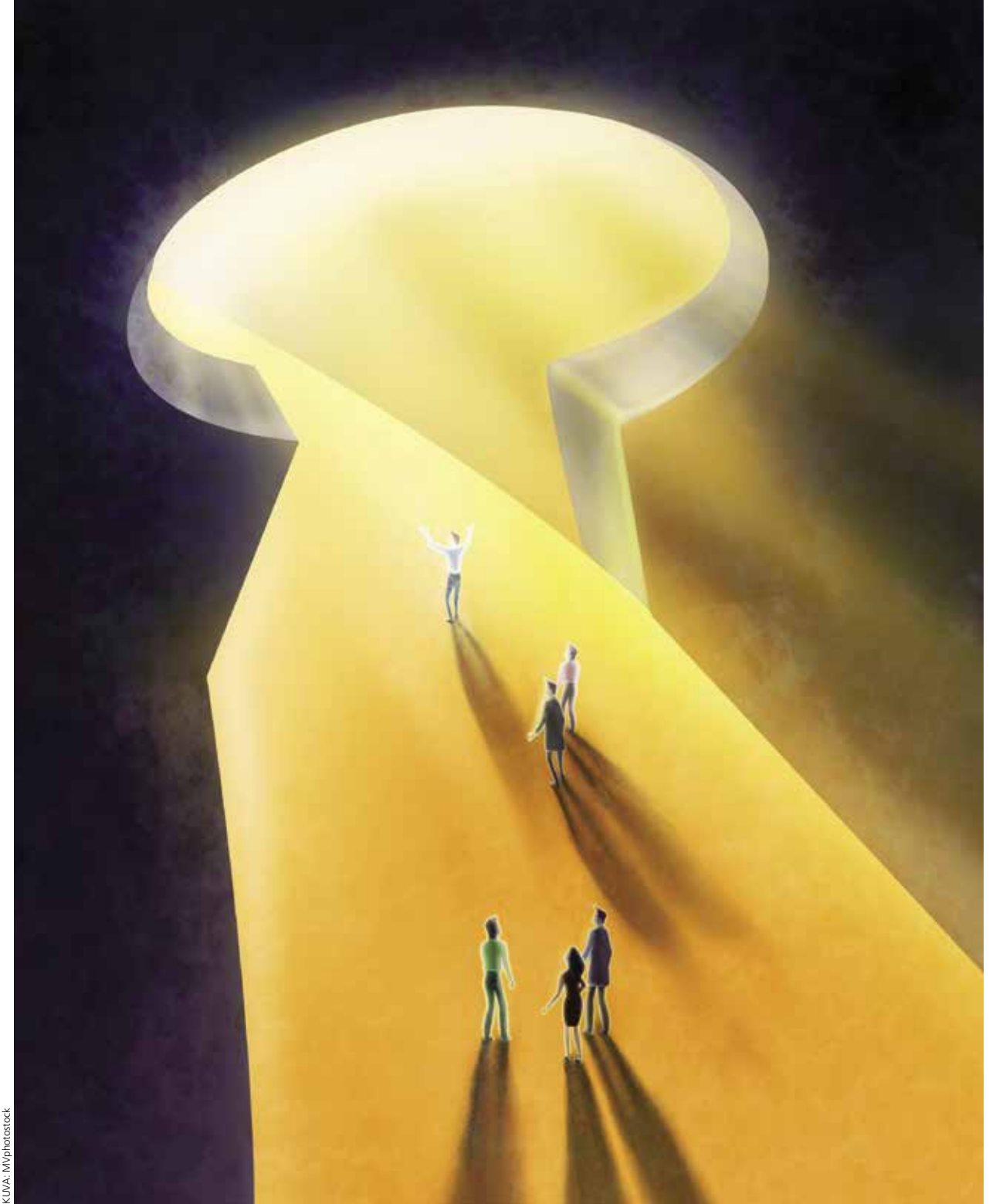
tilikausilla eli kalenterivuosien osalta vuotta myöhemmin kuin uudet ISA-raportointistandardit.

Tarkastuskertomuksen uudistus kannattaisi tehdä kerralla

Kaikkien edellä mainittujen uudistusten käyttöönottoon liittyy monia käytännön kysymyksiä, yksityiskohtia ja tulkintoja, joihin mm. KHT-yhdistyksen tilintarkastustoimikunta perehtyy tämän vuoden aikana. Pohdittavaksi tulee mm. otetaanko kaikki em. uudistukset samaan aikaan käyttöön eli kalenterivuositarkastusten osalta vuonna 2016, vaikka uusia EU-sääntöjä ei tarvitsikaan noudattaa kuin vasta vuonna 2017.

Ottamalla uudistukset samaan aikaan käyttöön eli ennakoimalla EU-sääntelyn vaikutukset jo vuoden 2016 kertomuksissa voitaisiin tilintarkastuskertomukseen tehdä kerralla kokonaisuudistus. Näin välttyttäisiin siltä, että kertomusmallia jouduttaisiin muuttamaan merkittävästi kahtena peräkkäi-

KUVA: Mvphotostock

senä vuonna. Tämä olisi todennäköisesti myös tilintarkastuskertomuksen käyttäjien kannalta selkeämpää.

Lisäksi valmistelutyössä tulee analysoitavaksi, missä määrin uudet EU- ja ISA-vaatimukset ovat yhdenmukaisia eli miten helposti saadaan aikaiseksi kertomusmalli, joka täyttää kaikki vaatimukset.

Uutta informatiivista sisältöä tarkastuskertomukseen?

Sekä EU:n että IAASB:n uudistusten taustalla on ollut halu muuttaa tilintarkastuskertomusta informatiivisemmaksi ja lukijoita kuten sijoittajia, paremmin palvelevaksi. Nykyistä tilintarkastuskertomusta on moitittu siitä, että esimerkiksi listayhtiöiden kerto-

mukset ovat käytännössä kaikki täysin identtisiä ja vakio-
muotoisia eikä luki-
ja saa niistä mitään lisäinformaatiota.

Tämän ongelman poistamiseen liittyy ISA-standardien uusi vaatimus Key audit matter¹ -kappaleen sisällyttämi-

¹ Standardia ei ole vielä käännetty suomeksi, joten tässä käytetään alkuperäistä englanninkielistä termiä.

Aika harmonisoida toimintakertomuksen tarkastuspykälät direktiivin mukaisiksi

■ Yksi periaatteellinen kysymys, joka tilintarkastuslain muutoksia valmistavan TEM:n pitäisi ratkaista melko pian, liittyy tilinpäätösdirektiivin uudistukseen. Uudistettu direktiivi edellyttää, että tilintarkastuskertomuksessa on annettava lausunto siitä onko,

- i) toimintakertomus ristiriidaton saman tilikauden tilinpäätökseen nähden, ja
- ii) toimintakertomus laadittu sovellettavien lakisääteisten vaatimusten mukaisesti;

Lisäksi tilintarkastuskertomuksessa on todettava, onko tilintarkastaja havainnut olennaisia virheellisyyksiä toimintaker-

tomuksessa, ja ilmoitettava kaikkien tällaisten virheellisyyksien luonteesta. Jälkimmäinen lausunto ja virheellisyyksiä koskeva toteamus ovat uusia vaatimuksia ja ne perustuvat siihen olettamukseen, että toimintakertomus ei ole lakisääteisen tilintarkastuksen kohteena.

EU-sääntely eivätkä kansainväliset tilintarkastusstandarditkaan edellytä toimintakertomuksen tilintarkastusta eikä se näin ole yleisesti maailmalla tapana. Tilintarkastusstandardit eivät käsittele toimintakertomuksen tarkastamista eikä toimintakertomus suurelta osin edes sovellu tilintarkastuksen kohteeksi, koska se sisältää usein

paljon kuvausta, johdon näkemyksiä ja muita vaikeasti ulkopuolisen varmenttavia asioita. Suomessa toimintakertomus kuitenkin on lakisääteisen tilintarkastuksen kohteena. Tämä johtuu kyseenalaisista tulkinnoista, joita tehtiin aikoinaan, kun toimintakertomus eriytettiin tilinpäätöksestä.

Nyt olisikin oikea hetki korjata vanhat virheet ja muuttaa lainsäädäntöme vastaamaan EU-sääntelyä ja kansainvälistä käytäntöä muuttamalla tilintarkastuksen kohteeksi vain tilinpäätös ja korvaamalla toimintakertomuksen tilintarkastus em. direktiivin edellyttämällä lausunnoilla.

sestä listayhtiöiden kertomukseen. Key audit matter -asiat ovat sellaisia, jotka tilintarkastajan käsityksen mukaan ovat olleet kaikkein merkittävimpiä kyseisen tilikauden tarkastuksessa.

Tilintarkastuskertomuksessa raportoitavat asiat valitaan hallintoelimille raportoiduista asioista ja niiden yhteydessä kerrotaan, miksi ne ovat tärkeitä ja mikä niiden vaikutus on ollut tilintarkastukseen. Lisäksi viitataan asiaa koskevaan tietoon tilinpäätöksessä.

Sama tarkoitus eli tilintarkastuskertomuksen informatiivisuuden lisääminen on taustalla EU:n tilintarkastusasetuksen vaatimuksessa antaa PIE-yhteisöjen tilintarkastuskertomuksessa kuvaus merkittävimmistä arvioituista olennaisen virheellisyyden riskeistä. Kuvaukseen sisältyy yhteenvedo siitä, miten tilintarkastaja on toiminut näiden riskien kohdalla ja mitkä ovat näihin riskeihin liittyvät keskeiset havainnot.

Edellä mainitut listayhtiöitä ja PIE-yhteisöjä koskevat uudistukset mahdollistavat selkeästi tilintarkastuskertomuksen informatiivisuuden lisäämisen. Ne voivat myös auttaa tilintarkastajan työn ymmärtämisen ja läpinäkyvyyden lisäämisessä ja siten ns. odotuskuilun kaventamisessa.

Vakiomuotoisella kertomuksella on puolensa

Aivan ongelmattomia yleisen edun kannalta merkittäviä yhteisöjä koskevat muutokset eivät kuitenkaan ole. Myös nykyisellä tilintarkastuskertomusmallilla on etunsa. Kuten KTT Lasse Niemi ja KTK Tiia Huhta Balanssin 6/2014 artikkelissa kansainvälisiin tutkimuksiin viitaten toteavat, on tilintarkastuskertomuksen symbolinen arvo suurempi kuin sen informaatioarvo. Eli vaikka tilintarkastuskertomuksessa ei saisikaan uutta tietoa tilinpäätök-

sestä tai tarkastuksen kohteena olevasta yhteisöstä, on tieto suoritetusta tilinpäätöksestä ja ”hyväksytystä” tilinpäätöksestä sellaisenaan arvokas.

Nykyisen tilintarkastuskertomuksen selkeä etu on se, että siitä voi yhdellä silmäyksellä päätellä, ovatko asiat tilintarkastuksen näkökulmasta kunnossa eli onko kertomus vakiomuotoinen. Uudistuksen jälkeen lukijan voi olla vaikeampi tehdä selkeää johtopäätöstä kertomuksen perusteella.

Mitä uudistuksessa erityisesti huomioitava?

Tilintarkastuskertomuksen uudistuksen käyttöönotossa tulisi lisäksi pohdita mm. sitä, miten vältetään riski siitä, että key audit matteri -asiat ja EU-asetuksen edellyttämät riskikuvaukset muodostuvat ”vakiomuotoisiksi” eli että samat asiat ja sanamuodot toistuvat joka kertomuksessa? Tässä tilin-

IAASB:n uudistuksen keskeiset muutokset tilintarkastuskertomukseen

- Lausuntokappale esitetään tilintarkastuskertomuksen alussa.
- Kuvataan johdon ja tilintarkastajan velvollisuuksia toiminnan jatkuvuuden arvioimiseksi;
 - huom. Ei vaatimusta erillisestä lausunnosta toiminnan jatkuvuudesta
 - raportointi vastaa tämän suhteen olennaisilta osin nykytilannetta.
- Tilintarkastajan velvollisuuksia kuvataan tarkemmin. Kuvaus voidaan esittää myös tilintarkastuskertomuksen liitteessä tai mahdollisesti viitata nettisivuille, joilta kuvaus löytyy.
- Listayhtiöt: Key audit matters -kappale, jossa tilintarkastaja raportoi niistä asioita, jotka hänen harkintansa mukaan olivat merkittävimpiä kyseisen tilikauden tilintarkastuksessa.

EU:n sääntelyuudistuksen tuomat muutokset tilintarkastuskertomukseen

- **Direktiivi:**
 - ”Opinion” ja ”statement” liittyen toimintakertomukseen.
 - ”Statement” olennaisista tapahtumiin tai olosuhteisiin liittyvistä epävarmuustekijöistä, jotka voivat antaa merkittävää aihetta epäillä yhteisön kykyä jatkaa toimintaansa.
- **Asetus (PIE-yhteisöt):**
 - Kuka on valinnut tilintarkastajan.
 - Kuinka kauan toiminut yhtäjaksoisesti saman yhteisön tilintarkastajana.
 - Kuvaus merkittävimmistä arvioituista olennaisen virheellisyyden riskeistä;
 - yhteenvedo siitä, miten tilintarkastaja on toiminut näiden riskien kohdalla
 - näihin riskeihin liittyvät keskeiset havainnot.
 - Selitys siitä, missä määrin tilintarkastuksessa katsottiin voitavan havaita sääntöjenvastaisuudet.
 - Vahvistus siitä, että tilintarkastuslausunto on ristiriidaton tarkastusvaliokunnalle annettavan lisäraportin kanssa.
 - Ilmoitus riippumattomuudesta ja siitä, että kiellettyjä muita kuin tilintarkastuspalveluja ei ole suoritettu.
 - Ilmoitus mahdollisista palveluista, jotka tilintarkastaja on suorittanut tarkastettavalle yhteisölle ja sen määräysvallassa olevalle yritykselle tai yrityksille lakisääteisen tilintarkastuksen lisäksi ja joita ei ole esitetty toimintakertomuksessa tai tilinpäätöksessä.

tarkastajakunnan tulee ottaa haaste vastaan.

Tulisi miettiä, miten kertomukset saataisiin räätälöityä kullekin yhteisölle sellaisiksi, että niissä oikeasti annettaisiin tilintarkastuskertomuksen lukijoille mielekästä tietoa sen sijaan, että uusien raportointivaatimusten vaikutukset pyrittäisiin minimoimaan ja sen seurauksena standardisoimaan kaikki kertomukset.

On myös pohdittava, mitä tietoja tilintarkastuskertomuksen kautta voidaan oikeasti kommunikoida. Yhteisöä koskevat tiedot tulee saada aina yhteisöltä itseltään, jotta tarkastettavan yhteisön johdon ja tilintarkastajan roolit pysyvät selkeinä. Tilintarkastaja ei jatkossakaan voi olla yhteisöä koskevan tiedon ensisijainen lähde. Tämä tarkoittaa sitä, että tilintarkastuskertomuksessa annetaan lähinnä tietoja tilintarkastuksesta.

Entä miten tilintarkastuskertomuksista saadaan niin selkeitä, ettei synny epäselvyyttä siitä, mikä tarkastuksen lopputulos oli? Tämän toki pitäisi selvittää itse lausunnosta, mutta on olemassa riski, että key audit matter -asiat ja/tai riskikuvaukset kertomuksessa sekoittavat lukijaa, jos kertomuksia ei kirjoiteta riittävän selkeästi ja yksiselitteisesti.

Tilintarkastuskertomuksen uudistus on vasta alussa ja monia kysymyksiä on vielä ratkottavana. Kaksi asiaa on kuitenkin jo tässä vaiheessa varmaa. Viimeistään vuonna 2017 lakisääteinen tilintarkastuskertomus on radikaalisti erilainen kuin nyt. Kahden vuoden kuluessa annettavat PIE-yhteisöjen tilintarkastuskertomukset eroavat muiden yhteisöjen kertomuksista merkittävästi enemmän kuin nyt. □

KHT **Christian Savtschenko** on PricewaterhouseCoopers Oy:ssä tilintarkastusmetodologiasta vastaava partneri. Hän toimii myös KHT-yhdistyksen tilintarkastustoimikunnan puheenjohtajana.

Tilintarkastus- kertomusta nykymuodossaan pidetään toimivana

Pyrkimykset tilintarkastuskertomuksen tietosisällön laajentamiseksi saavat suomalaissijoittajilta ja yritysjohdolta kannatusta, vaikka nykymuotoinen kertomus täyttääkin sidosryhmien odotukset.

ANTTI TIENARI

Aalto-yliopiston kauppa-
korkeakoulun laskenta-
toimen laitokselle teke-
mässäni pro gradu -työ-
hön liittyvässä kysely-
tutkimuksessa selvitettiin tilintarkas-
tajien ja heidän sidosryhmiensä näke-
myksiä tilintarkastuskertomuksen ny-
kyisestä muodosta. Sijoittajat, tilintar-
kastajat ja yritysjohdo Suomessa pitä-
vät nykymuotoista tilintarkastusker-
tomusta tärkeänä osana tilinpäätök-
sen kokonaisuutta.

Sijoittajat kriittisempiä

Tilintarkastuskertomus koetaan yti-
mekkääksi eikä sen nähdä sisältävän
turhaa tai ylimääräiseltä tuntuva
tietoa. Sijoittajat ja yritysjohdo pitävät tar-
kastuskertomuksen rakennetta selkeä-
nä ja kertomus koetaan miellyttäväk-
si lukea.

Tilintarkastajat puolestaan suhtau-
tuvut tilintarkastuskertomuksen raken-
teen selkeyteen ja hyvään luettavuuu-

teen kriittisemmin. Jotkut vastanneis-
ta tilintarkastajista totesivat, että tilin-
tarkastuskertomuksen laajentamisen
sijasta sitä tulisi pikemminkin supis-
taa ja hyvän luettavuuden säilyttämi-
seksi huomio tulisi pitää tilintarkasta-
jan lausunnossa.

Yritysjohdon mielestä tilintarkas-
tuskertomus sisältää hyödyllistä tie-
toa tilinpäätöksen käyttäjille. Asia sen
sijaan jakaa voimakkaasti mielipiteitä
tilintarkastajien ja erityisesti sijoittaji-
en keskuudessa. Sijoittajien nuiva suh-
tautuminen tilintarkastuskertomuk-
sen tarjoaman tiedon hyödyllisyyteen
onkin selvästi linjassa IAASB:n käyn-
nistämän uudistushankkeen lähtökoh-
tien kanssa.

Niin sijoittajat, tilintarkastajat kuin
yritysjohdokin pitävät tilintarkastusker-
tomusta potentiaalisena väylänä tarjo-
ta enemmän hyödyllistä tietoa tilinpää-
töksen lukijoille. Vastaajaryhmistä yk-
sikään ei ole sitä mieltä, että tilintarkas-
tuskertomus täyttää nykymuodossaan →

KUVA: Myphotosock

OLEMME NYT

SUOMEN TILINTARKASTAJAT RY

Suomen Tilintarkastajat ry syntyi, kun KHT-yhdistys ry ja HTM-tilintarkastajat ry yhdistivät voimavaransa.

Suomen Tilintarkastajat ry on tilintarkastajien edunvalvontajärjestö. Tehtävänäme on auttaa tilintarkastajien ammattikuntaa menestymään sekä tuomaan lisäarvoa elinkeinoelämälle ja yhteiskunnalle.

Toiminnan päämääränä on laaja luottamus taloudelliseen raportointiin, joka on keskeinen perusta suomalaisen yhteiskunnan kilpailukyvyyn ja hyvinvoinnin edistämisessä.

YHTEYSTIETOMME

Suomen Tilintarkastajat ry
Fredrikinkatu 61 A
00100 HELSINKI

Puhelin
09 7552 2010

Sähköposti
etunimi.sukunimi@suomentilintarkastajat.fi

www.suomentilintarkastajat.fi

Suomen
TILINTARKASTAJAT

parhaiten tehtävänsä eikä sitä tulisi uudistaa. Tämä ilahduttanee uudistusten parissa työskenteleviä, mutta ei vielä tarkemmin yksilöi, millaisia uudistuksia tilintarkastuskertomukseen haluttaisiin.

Sijoittajat kannattavat ja tilintarkastajat epäroivät

Kysely paljastaa tilintarkastajien suhtautuvan selvästi varauksellisesti IAASB:n uudistuksiin, vaikka he ovatkin yhdessä sijoittajien ja yritysjohdon kanssa sitä mieltä, että tilintarkastuskertomus ei nykyisellään ole täysin tyydyttävä ja se voisi tarjota enemmänkin hyödyllistä tietoa tilinpäätöksen käyttäjille. Sijoittajat taas puoltavat voimakkaasti jokaista ehdotettua uudistusta.

Suomalaissijoittajien myönteinen suhtautuminen onkin linjassa rahoitussektorin toimijoiden IAASB:lle osoittamien kannanottojen kanssa. Varainhoitoyhtiö Standard Life Investments esimerkiksi nostaa standardiuudistusten hyödyiksi muun muassa sijoittajien ja yritysjohdon välisen informaation epäsymmetrian pienenemisen, sijoittajien paremman aseman tilintarkastuksen laadun arvioimisessa ja sijoittajien huomion kiinnittämisen tilinpäätöksen olennaisimpiin kysymyksiin.¹

Haastateltujen suomalaistilintarkastajien kriittinen suhtautuminen uudistuksiin poikkeaa kansainvälisten tilintarkastusyhteisöjen IAASB:lle osoittamien kommenttikirjeiden näkemyksistä. Tilintarkastusyhteisöt näkevät uudistukset tietyistä varauksista huolimatta lähtökohtaisesti positiivisina ja tilintarkastusinstituution arvostusta parantavina.

Tilintarkastusyhteisö Deloitte Touche Tohmatsu Limited (DTTL) toteaa esimerkiksi kommenttikirjeessään IAASB:lle, että tilintarkastusprosessin lisääntynyt läpinäkyvyys kasvattaa sijoittajien ja muiden tilinpäätöksen käyttäjien luottamusta riippumattoman tilintarkastustyön perusteellisuuteen.²

¹ Standard Life Investments kommenttikirje IAASB:lle

² DTTL kommenttikirje IAASB:lle
www.ifac.org

Kyselytutkimukseni perusteella sekä yritysjohto että sijoittajat puoltavat tilintarkastuksessa esiin nousseiden tärkeiden seikkojen ja toiminnan jatkuvuuden arvion lisäämistä tilintarkastuskertomukseen, mutta ainoastaan sijoittajat kannattavat lisätietojen antamista tilintarkastajan riippumattomuudesta ja eettisten säännösten noudattamisesta, tilintarkastajan vastuiden selvittämistä erillisellä liitteellä ja tilintarkastajan lausunnon siirtämistä tilintarkastuskertomuksen lopusta ensimmäiseen kappaleeseen.

Suomalaistilintarkastajien näkemys IAASB:n uudistuksista on helppo tiivistää. He suhtautuvat esitettyihin uudistuksiin varauksellisesti. Esiin nousee varsinkin huoli tilintarkastuskertomuksen venymisestä liian pitkäksi. □

Kyselytutkimus toteutettiin Webropol-pohjaisena Internet-kyselynä toukokuun 2014 aikana. Kysely saatiin lähetettyä onnistuneesti 1 404 vastaajalle. Vastauksia kertyi yhteensä 272 ja vastausprosentiksi muodostui n. 20 %. Kyselytutkimus koostuu kahdesta osiosta, joista toisessa on väittämiä nykymuotoisesta tilintarkastuskertomuksesta ja toisessa IAASB:n standardiuudistuksista.

Tutkimukseni tavoitteena on lisätä ymmärrystä siitä, mitä tilinpäätöksen käyttäjät, tilintarkastajat ja tilinpäätöksen laatijat kukin pitävät sopivana tiedon määränä tilintarkastuskertomuksessa, mitkä ovat näiden ryhmien näkemysten olennaisimmat eroavaisuudet ja mitkä tekijät selittävät näitä eroavaisuuksia.

KTK **Antti Tienari** viimeistelee pro gradu-tutkimustaan Aalto yliopiston kauppakorkeakoulun laskentatoimen laitokselle.

verkkokauppa
KHTMEDIA.FI

UUDET ARVONLISÄVEROJULKAISUT

KANSAINVÄLISEN KAUPAN ARVONLISÄVEROTUS

Anne Klemola – Pekka Hyttinen

Kirja esittelee palveluja koskevat alv-säännökset sekä kansainvälisen tavarakaupan tyypillisimmät tilanteet. Runsaasti esimerkkejä ja oikeustapauksia.

KIINTEISTÖJEN ARVONLISÄVEROTUS

Mika Kallio – Tuija Korpelainen – Ari Nielsen

Käytännönläheinen teos kaikille kiinteistöhallinnan parissa toimiville kiinteistöliiketoiminnan harjoittajille, rakentajille, kiinteistöyhtiöille sekä muille kiinteistöjen omistajille.

KÄYTÄNNÖN ARVONLISÄVEROTUS

Miika Jokinen – Anne Klemola – Tero Takalo

Oiva käsikirja arvonlisäverotuksen arkipäivän ongelmatilanteisiin! Runsaasti esimerkkejä, malleja ja kaavioita. Ilmestyy maaliskuussa 2015.

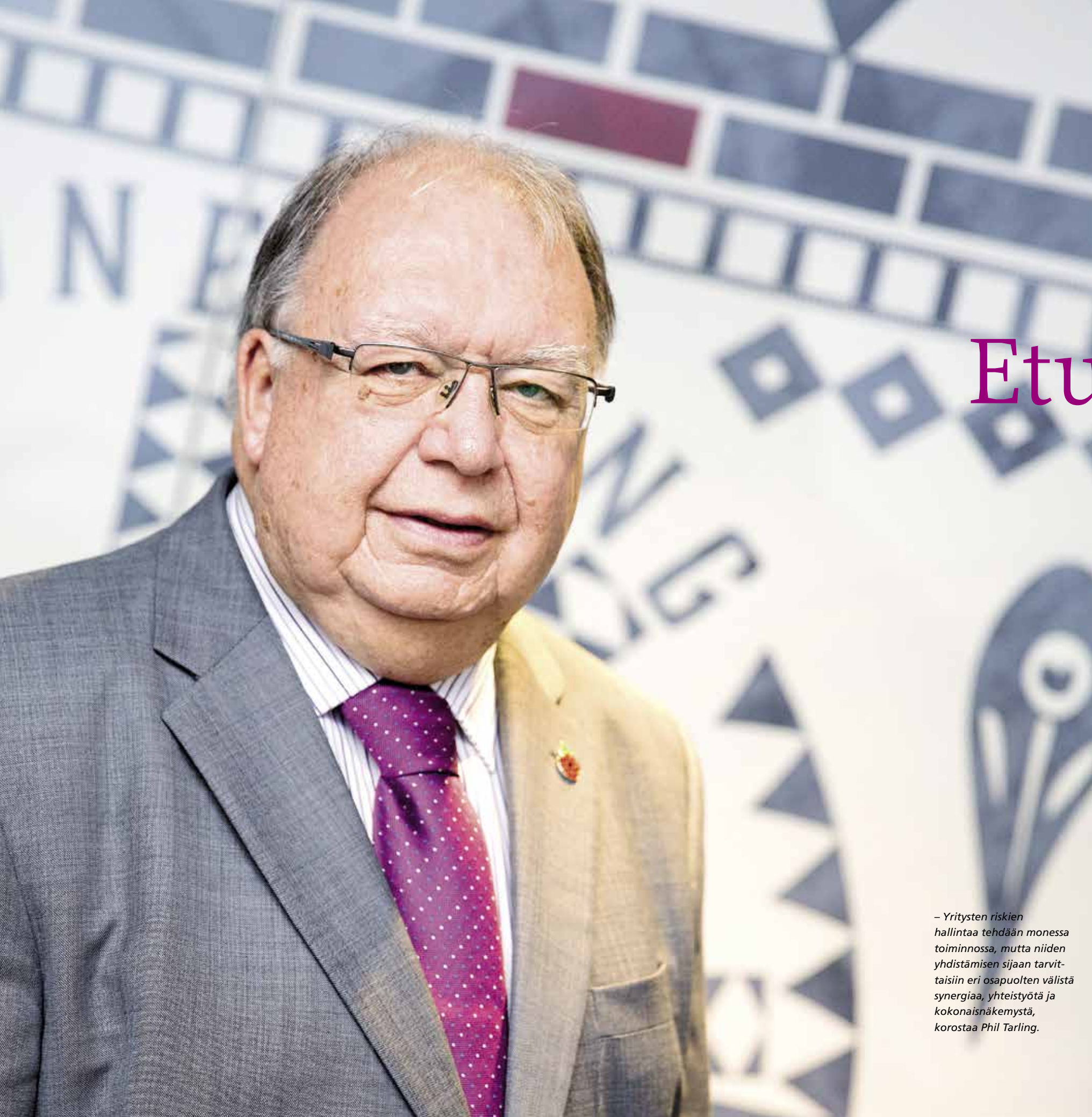

Uutuusjulkaisut 76,50 €/kpl tai edullisesti pakettina 183,60 €!

TILAUKSET:

khtmedia.fi, kustannus@kht.fi, koulutus@kht.fi

KHT-MEDIA

Phil Tarling näkee riski- ja tarkastustoimintojen yhdistämisessä uhkia. Pahimmassa tapauksessa menetetään sisäisen tarkastuksen riippumattomuus ja mandaatti, joka avaa organisaation jokaisen oven.

TEKSTI / TAINA KIVELÄ KUVAT / JANNE VIITANEN

Etuoikeutetussa asemassa

– **S**isäisen tarkastuksen arvokkain omaisuus on sen riippumattomuus ja ainutlaatuinen mandaatti, joka antaa oikeuden arvioida organisaation kaikkia riskejä ja toimintoja, toteaa Huaweiin sisäisen tarkastuksen kehittämisestä vastaava **Phil Tarling**.

Tehtäväalue on laajempi kuin yrityksen muilla riskitoiminnoilla, lisäksi se kattaa paljon myös sellaista, johon tilintarkastus ei ulotu.

– Johto näkee toiminnon todella tärkeänä ja odotukset ovat kovat. Etuoikeutettu asema tuo vallan lisäksi vastuuta ja sitä on käytettävä oikein, korostaa sisäisen tarkastuksen grand old man.

Rotaatio myös sisäiselle tarkastukselle

Tarling pitää riippumattomuutta niin tärkeänä, että sen varmistamiseksi sisäisen tarkastuksen johdolta voisi vaatia samankaltaista rotaatiota kuin tilin-

tarkastajilta. Vastuulliselle tilintarkastajalle sopivaksi kaudeksi Tarling arvioi 5–7 vuotta, ja lisäksi myös tilintarkastusyhteisön pitäisi vaihtua esimerkiksi joka toisen rotaation yhteydessä.

– Riippumattomuuden lisäksi olennaista on tiedostaa sisäisen tarkastuksen rooli ja vastuut hyvin. Meidän tulee miettiä tarkkaan, millä alueella toimimme, mitä teemme, kenelle raporttoimme sekä mitä ja kenelle suosittelemme.

Myös sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan välisen suhteen hyvä ymmärrys on Tarlingista tärkeä asia.

– Sisäinen valvonta on itse asiassa aina riskien hallintaa. Siksi pitää muistaa, että kontrollin täytyy aina tehdä jotakin, muuten se ei ole kontrolli. Sen täytyy pakottaa joku tekemään jotakin, tai estää tekemästä jotakin. Muunlaiset kontrollit ovat turhia.

Työnjako pidettävä selvänä

Työtä riskien hallitsemiseksi tehdään monessa toiminnossa, ja näiden yhdistämisen sijaan Tarling toivoo kaikilta →

– Yritysten riskien hallintaa tehdään monessa toiminnossa, mutta niiden yhdistämisen sijaan tarvittaisiin eri osapuolten välistä synergiaa, yhteistyötä ja kokonaisnäkemystä, korostaa Phil Tarling.

Johtamiskulttuuri ja historia vaikuttavat sisäiseen tarkastukseen

■ Phil Tarling vastaa kiinalaisen televiestintäjätin Huaweiin 200 sisäisen tarkastajan osaamisesta ja siitä, että toimintatavat ovat samat kaikkialla. Tehtävä on haastava, sillä yritys toimii 140 maassa ja viidellä mantereella.

Globaalin yhtiön palveluksessa on yli 150 000 työntekijää, jotka edustavat 150 kansallisuutta. Kulttuurierot ovat suuria, erityisesti johtamis- ja toimintatavat eri alueilla vaihtelevat.

– Kiinassa johtamiskulttuuri perustuu yhteisöllisyyteen. Vaikka johto tekee päätökset, ne on ensin käytävä läpi ja hyväksyttävä koko organisaatiossa. Tämä vie paljon aikaa ja saattaa huonontaa prosessien tehokkuutta, kertoo Tarling.

Hänen mielestään toiminta voisi olla virtaviivaisempaa, yhteisöllistä päätöksentekoa ei aina tarvita. Tämä onkin tiedostettu kovaa vauhtia kehittyvässä maassa hyvin.

– Johtaminen on murroksessa, todellinen vallankumous tällä alueella on vasta tulossa, ja prosesseja viilataan samalla kuntoon.

Myös sisäinen tarkastus on Kiinassa omanlaistaan. Tarlingin mukaan siellä ollaan vuosikymmeniä länsimaita jäljessä.

– Tarkastuskulttuuri Kiinassa on compliance-painotteista, ja myös väärinkäytösten tutkinnalla on suuri rooli. Sisäinen tarkastus on usein Kiinassa kontrolleja suorittava funktio. Esimerkiksi China Mobilella on yli 1 000 sisäistä tarkastajaa, mutta suuri osa heistä tekee talouden kontrolloleja ja täsmäytyksiä. Toiminto on käytännössä osa taloushallintoa.

Mutta sisäisen tarkastuksen länttä lyhyempi historia voi johtaa toisenlaiseenkin lopputulokseen. Tämän Tarling on nähnyt työskennellessään monissa itäisen Euroopan siirtymätalouksissa.

– Kun Baltian maat liittyivät Euroopan unioniin, ne hyppäsivät tilien täsmäytys- ja compliance-vaiheiden yli ja siirtyivät suoraan nykyaikaiseen riskiperusteiseen tarkastukseen.

Phil Tarling toimi vuosituhaten taitteessa muun muassa Latvian finanssiministeriön neuvonantajana ja osallistui myös kehitysprojekteihin muissa Baltian maissa. Tuota aikaa hän pitää yhtenä pitkän ja monipuolisen työuransa palkitsevimmistä, vaikka nimeääkin parhaaksi saavutukseksen kautensa IIA Globalin hallituksen puheenjohtajana vuosina 2012–2013.

– Riikassa olin mukana todella tärkeässä työssä, siellä luotiin uusia ja todella hyviä tuotteita. Työni Baltiassa oli kaiken kaikkiaan todella mielenkiintoista ja jännittävää aikaa.

osapuolilta synergiaa, yhteistyötä, kokonaisnäkemystä ja luottamusta toisten toimintaan.

Phil Tarling jakaa riskien hallinnan ERM-mallista tuttuun tapaan kolmeen linjaan. Ensimmäisessä linjassa ovat liiketoiminnot ja niiden sisäinen valvonta. Toisessa linjassa ovat tukitoiminnot, muun muassa riskien hallinta, taloushallinto, turvallisuus, lakiasiat ja laatu. Kolmannessa linjassa on vain sisäinen tarkastus, lisäksi yrityksen ulkoisia varmistusfunktiota ovat tilintarkastajat ja viranomaiset.

– Kaikki linjat tähtäävät samaan hyvään: organisaation tavoitteiden saavuttamiseen ja sitä uhkaavien riskien tunnistamiseen ja hallintaan. Fokusessa kaikilla ovat tavoitteet, riskit, kontrollit ja prosessit. Mutta vastuu ja tehtävät vaihtelevat.

Ensimmäinen linja, siis liiketoimintojen johto, omistaa aina toiminnot ja riskit, ja vastaa viime kädessä myös niiden valvonnasta ja hallinnasta. Toinen linja tuottaa informaatiota ja palveluita, muun muassa riskiarvioita, johdon tehtävän mahdollistamiseksi. Kolmas linja arvioi ja varmistaa, että muut linjat hoitavat työnsä oikein.

Tätä työnjakoa ei Tarlingin mielestä saisi hämärtää sekoittamalla linjojen tehtäviä keskenään.

GRC yhdistää riskitoiminnot

GRC (Governance, Risk, Control) -mallissa sisäinen tarkastus, riskien hallinta ja jotkut muut tukitoiminnot yhdistetään samaan yksikköön ja raportointilinjaan. Mukaan saatetaan ottaa myös ensimmäisen linjan valvontatehtäviä. Malli on jo käytössä myös joissakin suomalaisissa yrityksissä.

– Toimintojen ja raportointilinjojen yhdistäminen saattaa johtaa roolien epäselvyyteen. Voi myös käydä niin, että liiketoimintojen johto ei enää muista valvontavastuutaan lainkaan, koska valvontatehtävien suorittaminen on ulkoistettu.

Raportointilinjat kulkevat Tarlingin arvion mukaan parhaiten niin, että

riskitoiminto raportoi talousjohdolle ja sisäinen tarkastus toimitusjohtajalle. Molemmat ovat näin riippumattomia paitsi liiketoiminnoista myös toisistaan.

– Riskien hallinta on sisäisen tarkastuksen kohde, ja lisäksi tarkastus voi toimia riskikysymyksissä neuvonantajana.

Tosin kolmenkin linjan valvonta voi pettää. Joskus riskit nähdään ja raportoidaan, mutta niistä ei piitata tuottojen takia.

– Ahneus, ahneus ja ahneus, tiivistää Phil Tarling Barings Bankin taannoisen konkurssin taustat.

Hänen mukaansa johto näki, mitä oli meneillään, mutta ei puuttunut asiaan, koska ahneus vei voiton.

Afrikan potentiaali jää ebolan varjoon

Joskus taas riskien vaikutukset aliarvoidaan. Ebolan, tsunamin ja tulivuorenpurkauksien kaltaisten luonnonkatastrofien osalta ei pidä ajatella vain itse tapahtumaa, vaan mihin kaikkeen se voi vaikuttaa.

– Ebola ei ole vain normaali afrikkalainen vitsaus. Samalla kun se tuottaa

kuolemaa ja inhimillistä kärsimystä, on se tuhonnut siitä pahiten kärsivien maiden hauraan talouden. Tätä riskiä ei ollut otettu huomioon, Tarling sanoo.

Hänen mukaansa Afrikan merkitystä aliarvoidaan monissa lännen yrityksissä. Afrikka on hänen mielestään nouseva talousmahti, jonka vaikutus maailmantalouteen tulee olemaan jatkossa suuri. Muutoinkin globaaleilla markkinoilla on meneillään isoja muutoksia.

– Huaweiilla on ollut sääntelystä aiheutuvia vaikeuksia Yhdysvaltojen markkinoilla. Tämä on osaltaan johtanut siihen, että panostuksia sinne on vähennetty. Keskitymme kotimarkkinoiden lisäksi Aasiaan, Afrikkaan ja Eurooppaan, jonka merkitystä ei edelleenkaan voi väheksyä.

Riskipelissä selvät roolit

Roolien ja vastuiden sekoittumisen riskinä Tarling kuvaa jalkapallokentälle sijoitetulla esimerkillä, jossa maalivahti vastaa kolmatta linjaa, puolustajat toista linjaa ja hyökkääjät liiketoimintoja. Tuomareina tässä riskipelissä ovat tilintarkastajat ja viranomaiset.

– Kun maalivahti epäonnistuu torjunnassa, on kymmenen muuta pelaajaa

jaa hoitanut hommansa huonosti ennen häntä. Sekä jalkapallossa että yrityksessä kaikkien on tiedettävä roolinsa ja toimittava sen mukaan. Kaikkien on myös tiedostettava, miten oma toiminta vaikuttaa muihin.

Riskipalveluita voi ostaa ulkoa

Mutta GRC on silti todellisuutta, ja jatkossa toimintatapa varmasti yleistyy, erityisesti pienissä yrityksissä, joissa mallia voidaan perustella tehokkuudella ja resurssisyyllä. Tarling ratkaisisi tämänkin toisella tavalla.

– Pieni yritys voi ostaa sekä riskien hallinnan että sisäisen tarkastuksen palvelut ulkopuolelta. Osajia ja tarjontaa kyllä riittää molemmilla alueilla.

Tarling uskoo, että ehdottomuus ja kieltäminen eivät kuitenkaan ole oikea tapa reagoida.

– Jos malli otetaan käyttöön, on päätöksentekijöiden tiedostettava myös siihen liittyvät riskit. Sisäisten tarkastajien pitää olla valmiita keskustelemaan asiasta, ja argumentoimaan kantansa selvästi ja ymmärrettävästi. IIA voisi valmistella asiasta kannanoton jäsenistönsä tueksi. □

Katse vuoteen 2030

Oletko tiiminörtti vai yksinäinen puurtaja?

Sisäisen tarkastuksen tulevaisuutta kartoittanut tutkimus antaa viitteitä siitä, että organisaatioiden ylimmässä johdossa tunnistetaan jatkossa entistä paremmin tarkastusfunktion hyödyntämätön potentiaali. Ammatilliselle profiilille löytyi vaihtoehtoisia kehityspolkuja.

ANNUKKA JOKIPII

Onko sisäinen tarkastaja vuonna 2030 rastatukainen hippi, joka leijuu kyberavaruudessa ja seuraa bittien räpsetä solmukohdissa? Vaiko liituraiapukuinen tietokonehahmo, joka saapuu virtuaalisesti lakerikengissään halli-

tuksen kokoukseen? Voisiko tulevaisuus näyttää tältä?

Tarkastusta halutaan kehittää markkinalähtöisesti

Suomen Akatemian rahoittamassa projektissa kysyttiin viime keväänä tutkijoiden, hallitusammattilaisten ja sisäis-

ten tarkastajien näkemystä siitä, mitä sisäinen tarkastus on vuonna 2030. Tutkimusmenetelmänä käytettiin delfoita, jonka avulla sisäiseen tarkastukseen liittyvät väitteet koottiin asiantuntijoiden näkemysten mukaan tulevaisuudenkuviksi.

Vain muutamassa väitteessä vastaajat olivat samaa mieltä. Vastaajat →

”
SISÄISELLÄ
TARKASTUKSELLA
KOETAAN OLEVAN
HYVÄ KOKONAI-
S-
NÄKEMYS ORGANI-
SAATIOSTA.

ovat erittäin yksimielisiä siitä, että sisäiseen tarkastuksen liittyvä regulatio lisääntyy, vaikka yritykset tarvitsevat vapautta joustavuuden säilyttämiseksi. Sisäistä tarkastusta haluttiin kehittää yritysten tarpeiden mukaisesti eikä lainsäädännön vaatimuksesta. Erityisesti EU-sääntelyn todennäköisestä lisääntymisestä tuli tiukkaa palautetta.

Yhteistyön lisääntyminen nähdään erittäin todennäköisenä sisäisten tarkastajien ja organisaatioiden välillä, vaikka osassa vastauksista tuli myös esiin, että yhteistyötä tehdään yrityksen sisällä jo nyt runsaasti. Sisäisellä tarkastuksella koetaan olevan hyvä kokonaisnäkemys organisaatiosta ja tarkastusfunktion osaamista halutaan hyödyntää myös tulevaisuudessa jat-

kuvalla dialogilla linjaorganisaatioiden kanssa.

Yritysjohdo löytää sisäisen tarkastuksen potentiaalin

Lähes kaikki vastaajat näkevät myös, että hallitus ja johto tulevat hyödyntämään sisäisen tarkastuksen potentiaalia tulevaisuudessa nykyistä paremmin. Erityisesti sisäiset tarkastajat kokevat nykytilanteen siten, ettei heidän osaamistaan tai lisäarvon tuottamista ymmärretä kaikessa laajuudessaan.

Lisäksi melko samaa mieltä vastaajat ovat siitä, että sisäinen tarkastus pystyy hyödyntämään digitalisaation tuomia mahdollisuuksia tulevaisuudessa. Lisääntyvä data ja sen hyödyntäminen nousikin tärkeimmäksi vaikuttajaksi sisäisen tarkastuksen kehittymiseen tulevaisuudessa.

Seuraavaksi tärkeimmäksi kehitykseen vaikuttajaksi nousi globalisaatio. Kolmanneksi nousivat yli organisaatioiden ulottuvat arvoketjut, joissa verkostoidutaan uudella tapaa tuottajien ja asiakkaiden kanssa.

Eriävät tulevaisuudenkuvat

Sisäisen tarkastuksen tulevaisuuden haasteena ovat muihin väitteisiin liit-

Laillinen kaiken koordinoija

Sisäiset tarkastajat näkivät, että sisäinen tarkastus tulee vuoteen 2030 mennessä lakisääteiseksi myös pienissä organisaatioissa. Tällä muutoksella sisäiselle tarkastukselle saadaan lisää painoarvoa. Päällekkäisten varmistustehtävien kasvaessa sisäisillä tarkastajilla on organisaatiossa kokonaisvastuu koordinoida eri osapuolien suorittamia varmennuksia.

Sisäisten tarkastajien koulutus ei ole standardoitua, sillä siitä koettiin olevan haittaa hiljaisen tiedon hyödyntämisessä työtehtävissä. Tärkein tarkastajan ominaisuus tulee olemaan ymmärrys strategiasta ja liiketoiminnasta. Osaaminen perustuu tulevaisuudessa tiimeihin, jotka suorittavat sekä arviointitehtäviä että konsultointia. Osa tarkastusyksiköistä hakee aktiivisesti kehitys- ja muutosmahdollisuuksia yksiköiden toimintaan, mutta joukossa on myös tarkastusyksiköitä, jotka pysyvät stabiilisti tehtävissään.

tyvät hyvin ristiriitaiset odotukset ryhmien välillä. Vastaajat jaettiin kolmeen ryhmään; hallitukseen (hallitusammatilaiset ja toimitusjohtajat), opettajiin (kouluttajat, tutkijat ja lainsäättäjä) sekä sisäisiin tarkastajiin (tarkastusjohtajat ja sisäiset tarkastajat).

Ryhmien vastauksista nostettiin tässä esiin ne, joissa ryhmä oli eniten samaa mieltä mielipiteen erotessa huo-

mattavasti muista ryhmistä. Näiden vastausten perusteella luotiin kolme eriävää tulevaisuudenkuvaa, jotka on esitelty tämän aukeaman laatikoissa.

Tulevaisuutta kohti – reaktiivisesti vai proaktiivisesti?

Tutkimukseen osallistuneiden vastaajien tulevaisuudenkuvat erosivat toisis-

Sisäinen tarkastus vuonna 2030 -tutkimukseeni osallistui 23 asiantuntijaa, jotka edustivat hallitusammattilaisia, yritysjohtajia, sisäisiä tarkastajia, kouluttajia ja professoreita sekä lainlaatioita. Asiantuntijoille luvattiin anonymiteettiä, jotta arkaluontoisemmatkin näkökulmat saatiin mukaan. Tutkimuksessa käytettiin Delfoi-menetelmää. Siinä asiantuntijapaneelille esitettiin 18 väitettä, jotka käsittelivät kirjallisuudesta kerättyjä kiistanalaisia aiheita. Verkkopohjaiseen kyselyyn saadut vastaukset muokattiin ja lähetettiin vastaajille takaisin lisätarkasteluun. Näiden kierrosten tuloksista koostettiin tulevaisuudenkuvia.

taan huomattavasti. Tulevaisuudenkuvien kautta nähdään, mitä osapuolet sisäisen tarkastuksen tulevaisuudesta toivovat ja odottavat. Nyt voidaan jäädä passiivisesti seuraamaan tapahtumia tai vaihtoehtoisesti proaktiivisesti lähteä luomaan haluttuja suuntaviivoja.

Jos yhteisenä tavoitteena olisi esimerkiksi hallituksen näkemys, jonka mukaan sisäinen tarkastus tehdään pääsääntöisesti sähköisesti vuonna 2030, pitäisi siihen valmistautua jo nyt koulutukseen, yhteistyöhön ja yleiseen asenneilmastoon vaikuttamalla. Merkille pantavaa esimerkiksi on, että vastaajaryhmistä vain opettajat näkivät tarkastajan IT-taidot viiden tärkeimmän ominaisuuden joukossa vuonna 2030. □

KTT, Dosentti **Annukka Jokipii** työskentelee yliopistotutkijana ACA-tutkimusryhmässä Vaasan yliopiston laskentatoimen ja rahoituksen yksikössä.

Tiiminörtti

Hallituksen ja johdon näkökulma oli, että vuonna 2030 sisäiset tarkastajat hyödyntävät täysipainoisesti digitalisaation tuomia mahdollisuuksia tiimeinä ja sisäinen tarkastus tehdään lähes kokonaan sähköisesti. Tämä asettaa vaatimuksia sisäisten tarkastajien erikoisosaamiselle. Tärkein sisäisen tarkastajan ominaisuus tulee olemaan kommunikointikyky.

Hallitus ei nähnyt toivottavana eikä todennäköisenä, että sisäinen tarkastus koordinoisi varmistustehtäviä organisaatioissa. Todennäköisenä he pitivät, että raportointi suuntautuu vain hallitukselle. He näkivät myös, että yksiköt eivät tule jakaantumaan taantuviin tai kehittyviin yksiköihin vaan kehitys kulkee organisaation mukaisesti. Koulutuksen standardoiminen nähtiin osaamista parantavana tekijänä eikä hiljaisen tiedon rajoittajana.

Yksinäinen puurtaja

Opettajat puolestaan näkivät sisäisen tarkastuksen tulevaisuuden kehityksen hyvin stabiilina. Sisäiset tarkastajat toimivat yksilöinä arviointi- ja konsultointitehtävissä, joissa tarvittaessa hankitaan ulkopuolista osaamista. He eivät nähneet toivottavana sitä, että sisäisestä tarkastuksesta tulisi organisaatioissa lakisääteistä tai että sitä tehtäisiin laajemmin sähköisesti.

He toivoivat, että tulevaisuudessa sisäiselle tarkastukselle annettaisiin kokonaisvastuu varmistustehtävien koordinoinnista, vaikka eivät pitäneetkään sen toteutumista todennäköisenä. Koulutuksen standardoiminen ei myöskään heidän näkemyksen mukaan rajoita hiljaisen tiedon osuutta osaamisessa. Tärkein tarkastajan ominaisuus tulee tulevaisuudessa olemaan analyyttinen ja kriittinen ajattelu.

Osuuskunnan varojenjaon verotus on kiristynyt

Pääsäännön mukaan osuuskunnan ylijäämän palautuksesta muusta kuin julkisesti noteeratusta osuuskunnasta luonnolliselle henkilölle on 25 % veronalaisista pääomatuloa ja 75 % verovapaata tuloa 5 000 euroon asti. Tämän ylittävältä osin ylijäämästä 85 % on veronalaista pääomatuloa ja 15 % verovapaata tuloa. Yhteisön saamat ylijäämät verotetaan pääosin samalla tavalla kuin näiden saamat osingot.

Varojenjako vapaan oman pääoman rahastosta verotetaan pääsääntöisesti ylijäämänä niin yksityishenkilöiden kuin yhteisöjenkin kohdalla.

Tele-, lähetys- ja sähköisten palvelujen arvonlisäverotus on muuttunut

Euroopan unionissa toimivien yritysten EU-valtioon sijoittautuneille kuluttajille myymien radio- ja televisiolähetyspalvelujen, sähköisten palvelujen ja telepalvelujen myyntimaana on vuoden 2015 alusta lähtien pidetty ostajan sijoittautumisvaltiota. Aiemmin sähköisten palveluiden myynti kuluttajille verotettiin myyjän sijoittautumisvaltiossa.

Vuoden 2015 alusta on myös otettu käyttöön EU-jäsenvaltioon sijoittautuneiden myyjien suorittamia radio- ja televisiolähetyspalveluja, sähköisiä palveluja ja telepalveluja koskeva uusi erityisjärjestelmä veron ilmoittamista ja maksamista varten. Lisäksi nykyinen EU:n ulkopuolelle sijoittautuneita myyjiä koskeva sähköisten palvelujen erityisjärjestelmä on laajennettu kattamaan radio- ja televisiolähetyspalvelut sekä telepalvelut.

FATCA lisää tietojenvaihtoa Suomen ja USA:n välillä

FATCA-sopimusta* koskeva hallituksen esitys (HE 301/2014) on annettu eduskunnalle joulukuussa 2014. Sopimuksen perusteella verotusta koskevien tietojen vaihto lisääntyy Suomen ja Yhdysvaltojen välillä, kun suomalaisia finanssilaitoksia veloitetaan antamaan Verohallinnolle sopimuksen mukaiset tiedot. Tiedonantovelvollisuuden kohteena ovat Yhdysvalloissa verovelvolliset henkilöt ja näiden Suomessa olevia tuloja ja varallisuutta koskevia tilitiedot. Verohallinto tulee toimittamaan annetut tiedot edelleen Yhdysvaltojen veroviranomaisille.

Verohallinto tulee ilmoituksensa mukaan antamaan lisäohjeistusta FATCA-ilmoittamisesta sekä päätöksen FATCA:an liittyvästä tiedonantovelvollisuudesta, kun ehdotetut lakimuutokset tulevat voimaan.

* Foreign Account Tax Compliance Act

Voimaan astuneita verolakien muutoksia

Vuoden 2015 alussa astui voimaan useita yritysten ja yksityishenkilöiden tuloverotukseen sekä perintö- ja lahjaverotukseen liittyviä muutoksia.

Yritysten tuloverotus

- Edustuskuluista 50 % on jälleen vähennyskelpoista elinkeinotoiminnan tuloksesta.
- Tuotannollisista investoinneista voi tehdä korotetut poisotot myös verovuosina 2015 ja 2016. Tuotannollisessa käytössä olevista uusista koneista ja laitteista voi tehdä enintään 50 %:n vuotuisen poiston ja rakennuksista enintään 14 %:n poiston käyttöönottovuonna ja sitä seuraavana vuonna.
- Luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten suorittamat vakausmaksut kriisinratkaisurahastolle ovat vähennyskelpoisia verotuksessa. Myös talletuspankkien suorittamat talletussuojamaksut ovat näille vähennyskelpoisia.

Yksityishenkilöiden tuloverotus

- Asuntolainan koroista 65 %:a on verotuksessa vähennyskelpoista vuonna 2015. Korkovähennyksen määrä pienenee vuosittain näillä näkymin ainakin vuoteen 2018 asti, jolloin asuntolainan koroista 50 % on vähennyskelpoista.
- Pääomatuloverokanta on 33 %, jos pääomatulot ylittävät 30 000 euroa.

- Progressiivisen tuloverotuksen ylimmän tuloluokan alaraja on alennettu 90 000 euroon.

Perintö- ja lahjaverotus

- Perintö- ja lahjaverotuksen kaikkia veroprosentteja on korotettu yhdellä prosenttiyksiköllä.
- Väliaikaisena säädetty ylin asteikkoporras säädetään pysyväksi vuodesta 2016 lukien.

VEROHALLINNON UUSIA OHJEITA

Tuloverotus

- Korkojen vähentäminen henkilöverotuksessa (9.1.2015)
- Verohallinnon yhtenäistämishojeet vuodelta 2014 toimitettavaa verotusta varten (9.1.2015)
- Työnantajan ottaman sairauskuluvakuutuksen verotus (19.12.2014)
- Osinkotulojen verotus (17.12.2014)
- Omaisuuden luovutusvoitot ja -tappiot luonnollisen henkilön tuloverotuksessa (2.12.2014)
- Työnantajan kustantaman koulutuksen verotus (27.11.2014)
- Verovapaa oman asunnon luovutus (26.11.2014)
- Kokonaan tai osittain verovapaat luovutusvoitot henkilöverotuksessa (25.11.2014)
- Talvivaaran Kaivososakeyhtiö Oyj:n osakkeiden arvonmenetys (7.11.2014)
- Rautaruukki Oyj:n osakkeiden osakevaihdossa saatujen SSAB AB:n osakkeiden hankintamenon määrittäminen tuloverolain mukaisessa verotuksessa (22.10.2014)
- Merityötulon verotus (22.10.2014)
- Aineettomista oikeuksista saatavien tulojen verotus (22.10.2014)
- Apurahojen, stipendien, tunnustuspalkintojen ja muiden palkintojen verotus (21.10.2014)
- Tulonhankkimiskulut ansiotuloista (17.10.2014)
- Maatilan sukupolvenvaihdos verotuksessa (17.10.2014)
- Palkka ja työkorvaus verotuksessa (10.10.2014)
- Työsuhdeoptioiden verotus (2.10.2014).

Arvonlisäverotus

- Metallilomun ja -jätteen myynnin käännetty arvonlisäverovelvollisuus (25.11.2014)
- Ulkomaalaisen rekisteröinti arvonlisäverovelvolliseksi Suomessa (18.11.2014)
- Tele-, lähetys- ja sähköisten palvelujen arvonlisäverotus (18.11.2014)
- Euroopan unionin asetus 282/2011 yhdenmukaistaa arvonlisäverodirektiivin tulkintaa (18.11.2014)
- Arvonlisäveron erityisjärjestelmä (18.11.2014).

Kiinteistöverotus

- Kiinteistön verotusarvo kiinteistöverotuksessa (9.1.2015)
- Arvostamislain 32 §:n soveltaminen kiinteistöverotuksessa (7.11.2014)
- Tuulivoimalaitosten ja niiden rakennuspaikkojen käsittely verotuksessa (10.10.2014).

Perintö- ja lahjaverotus

- Perintö- ja lahjaverotus kansainvälisissä tilanteissa (31.12.2014)
- Varojen arvostamista perintö- ja lahjaverotuksessa koskevan Verohallinnon ohjeen päivittäminen (10.12.2014).

Verotusmenettely

- Sivullisilmoittajan laiminlyöntimaksu 2014 (5.1.2015)
- Veron kiertämissäännöksen soveltaminen (31.10.2014)
- Verotuksen toimittamisen periaatteita (17.10.2014)
- Verovelvollisen ilmoittamisvelvollisuus (17.10.2014)
- Peruskorko ja viitekorko ovat pysyneet ennallaan (15.10.2014).

TIETOTURVAN PERUSASIAT KUNTOON

Tietoturvallisuus alkaa siitä, että ymmärretään ja tunnetaan, mitä tieto on ja missä se sijaitsee. Tietoturvan kuntoon laittamisessa katse on käännettävä liiketoiminnan riskeihin ja siihen, miten tietoturvalla voidaan tuottaa lisäarvoa liiketoimintaan.

MARKKU KASKENMAA

Elämme maailmassa, jossa tietoturvallisuuden ja kyberturvallisuuden merkitys korostuu. On arvioitu, että internetiin on vuonna 2020 kytkeytynyt 50 miljardia laitetta. Muuttuvassa maailmassa tärkeää on se, että tehdään oikeita asioita, oikeaan aikaan ja oikealla tavalla.

Fokus tavoitteiden kannalta merkityksellisiin asioihin

Konsultin roolissa toimiessani kohtaan enää harvoin niitä, joille tietoturvallisuus ei ole merkitsevä asia. Silloin tällöin vastaan tulee organisaatioita, joissa tietoturvallisuudesta tehdään liian täydellistä teoreettiseen viitekehykseen tai toimintaan nähden sekä samalla liian korkeaan tavoitetasoon tähdäten.

Mitä tietoturva merkitsee organisaatiolle ja mikä siinä on tärkeää? Kysymyksen vastauksella on suuri merkitys siihen, miten tietoturva onnistutaan saattamaan osaksi organisaation

kulttuuria. Tavoitetaso on määriteltävä, mutta kuitenkin realistisesti; harvalla organisaatiolla on käytössään räjättömät resurssit tietoturvaankaan.

On keskityttävä niihin asioihin, jotka ovat tavoitteiden kannalta oikeasti merkityksellisiä. Katse tulee kääntää tietotekniikan turvaamisesta liiketoiminnan (esimerkiksi asiakkuukien voittaminen sekä asiakkaiden palveleminen) riskeihin ja miten tietoturvakkeinoin näihin voidaan tuottaa lisäarvoa. Oikein käytettyinä viitekehyksistä, standardeista ja malleista saadaan tehokasta apua.

Tietoturvaauhkien määrä kasvaa nopeasti

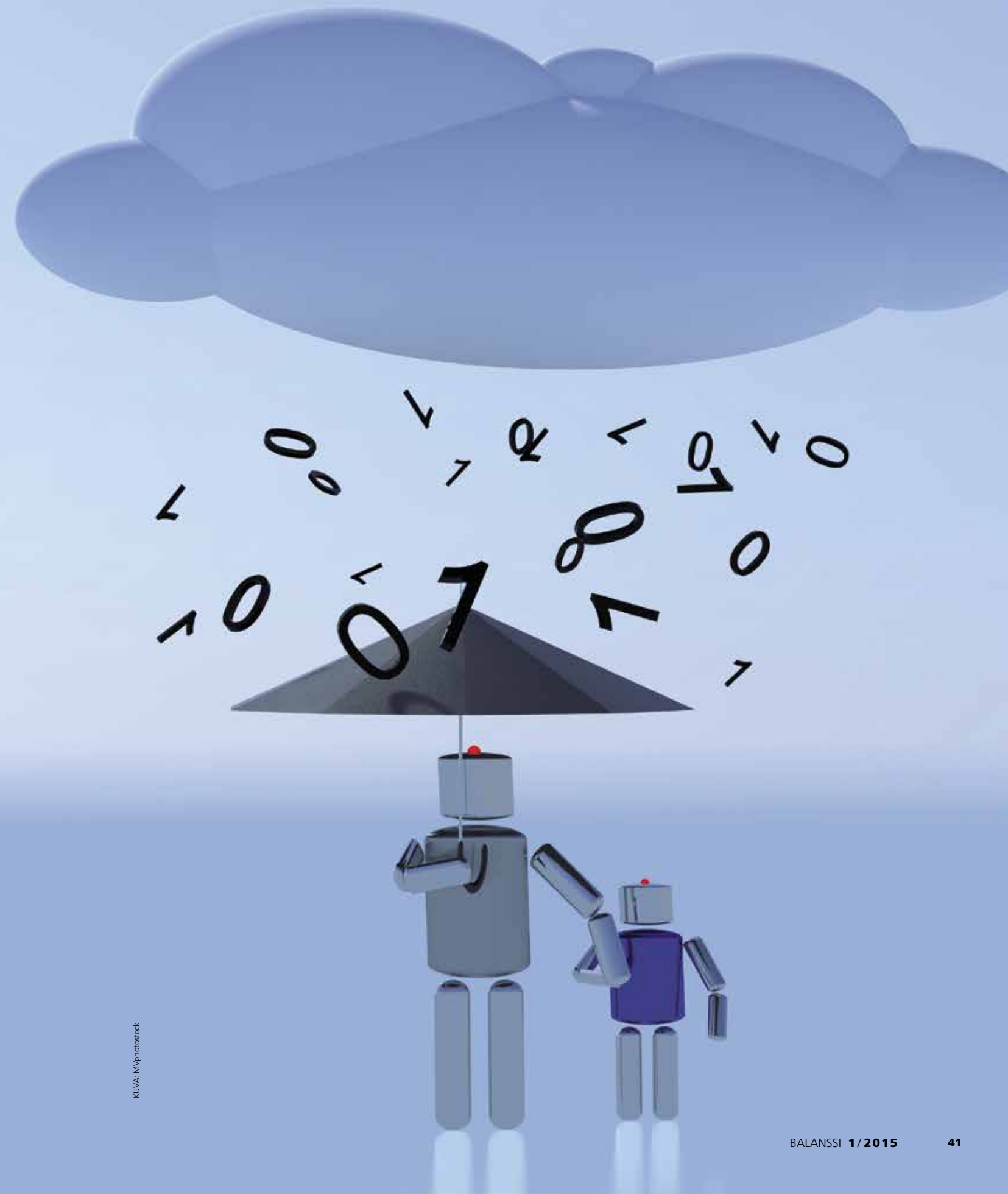
Joulun alla suomalaiset pankit olivat otsikoissa palvelunestohyökkäyksen takia. Palvelunestohyökkäykset ovat kiusallisia ja yllättävän helposti toteutettavissa. Näihin löytyy tehokkaita torjunta- ja varautumiskeinoja, joita on saatavilla monenlaisilta toimijoilta – myös Suomesta.

Hyökkäysten välilliset vaikutukset muuhun toimintaan kuten maksukorttien toimivuuteen tuntuivat hiukan yllättäviltä. Tämän tyyppiset kriittiset toiminnot tulisi olla erotettu toisistaan siten, että niillä ei olisi keskinäisiä riippuvuuksia esimerkiksi pörssiyrityksen taloudelliseen raportointiin. En halua lähteä osoittamaan ketään sormella, tällaiset erehdykset ovat kovin inhimillisiä.

Tapauksia, paljon suurempia, löytyy lähihistoriasta maailmalta runsaasti (esim. tietomurrot Target, JP Morgan ja Chase-yhtiöissä). Hyvää tietohallintotapaa edistävän maailmanlaajuisen ISACA:n (Information Systems Audit and Control Association) mukaan yksi viidestä organisaatiosta on ollut edistyneen hyökkäyksen kohteena. McInseyn mukaan tietoturvaauhkien määrä kasvoi 62 % vuoden 2013 aikana.

Perusasiat haltuun

Tärkeää on, että virheistä opitaan sekä tiedetään, mitä tehdään sitten, kun ris-

KUVA: Mvphotostock

BALANSSI

**Ilmoita 24.4.2015
ilmestyvässä
Balanssi-lehdessä!**

Kysy tarjouksista ja
toistoalennuksista osoitteessa:
ilmoitukset@balanssilehti.fi

Kotisivuiltamme
www.balanssilehti.fi
löydät päivitettyä tietoa Balanssi-
lehdestä ja ilmoittelusta.

FL

Profita Partners

Larsen & Co

TILITOIMISTO

www.larsen-co.fi

P-Analyzer Tilinpäätösanalyysi- ja ennusteohjelmisto.

Info ja ilmaisversio
www.sbb.fi

ki osuu kohdalleen. "Secure by design" sekä palveluiden säännöllinen ja kattava testaaminen ovat tehokkaita suoja-keinoja uhkaskenaarioita vastaan.

Hyviä kontroleja ja suojautumiskeinoja on saatavilla ja usein onkin kyse asioiden oikeasta priorisoinnista. Kun palvelut ovat verkossa, pahoja asioita tapahtuu ja näihin tulee varautua.

Minua on usein pyydetty listamaan asiat, jotka ovat tärkeimpiä tietoturvallisuudessa. Vastaus on usein tapauskohtainen, mutta jos jostain tulee aloittaa, listani on seuraava:

- pätsää ja päivitä
- poista turhat palvelut käytöstä ja sulje tarpeettomat yhteydet
- luo riittävät ohjeet ja toimintamallit sekä ihmisten tietoturvatietoisuus ja osaaminen
- käytä tietojen salaamista ja rajoita käyttöä
- tunnista kriittisen tiedon sijainti
- suojaa tietoverkkosi nykyaikaisilla menetelmillä sekä luo kyky havainnoida poikkeamia ja toimia havaintojen mukaisesti
- laita käyttäjä- sekä käyttövaltuushallinta kuntoon.

Perusasioitten on oltava kunnossa, jotta voidaan rakentaa lisäturvaa. Parhaat käytännöt kannattaa ottaa avuksi ja käyttää ulkopuolista näkemystä sparraamaan. Esimerkki tällaisista hyvistä käytännöistä voisi olla SANS Instituten critical security controls ja OWASP:n proactive controls. Jos nämä asiat hoitaa kuntoon, on tullut hoitaneeksi pois aika monta huolta ja voi takuulla nukkua yönsä huolettomammin.

Pilvipalvelut ja regulaatio

Juuri nyt asiakkaiden kanssa keskusteltaessa korostuu kaksi asiaa: pilvipalvelut ja regulaatio. Pilvipalveluiden hankinnassa tärkeää on erityisesti tietoturvallisuuden ja jatkuvuuden huomioiminen sopimuksissa ja tietysti jo ennen sopimuksen laatimista. Täytyy tietää, millaisesta pilvestä puhutaan, selvitettävä mahdolliset taustavaikutti-

met sekä esimerkiksi palvelujen ketjutus eli kuka vastaa, mistä ja mihin asti?

Pilvipalveluissa hyötyjen saavuttaminen edellyttää riittävää ymmärrystä, automaatiota, sisäistä IT:n roolin uudelleenymmärrystä sekä palvelujen varmentamista. Valitettavan usein vastaan tulee tilanteita, joissa IT:n ja tietoturvan asiantuntemus sivuutetaan pilvipalveluja hankittaessa. Riskinä on ympäristön hajaantuminen hallitsemattomiin siiloihin. IT:n ja tietoturvan rooli tulisi nähdä muuttuvan teknisestä asiantuntijasta liiketoiminnan neuvonantajaksi.

Toisaalta sääntelyn määrä on kasvussa. Tarkoitus on kiistämättä hyvä, mutta se saattaa ajaa byrokratiaan ja konservatiivisuuteen, kun taas liiketoiminta vaatii muutoksessa reagoit nopeutta ja kustannustehokkuutta. Siilomainen vaatimustenmukaisuuden hoitaminen luo tehottomuutta ja pirstaloittaa osaamisen; vaatimuksia on ohjattava yhtenä kokonaisuutena.

Tietojen tunnistaminen ja luokittelu

Mielestäni tietoturvallisuus alkaa siitä, että ymmärretään ja tunnetaan, mitä tieto on ja missä se sijaitsee. Moni on joutunut huomaamaan, että tietojen tunnistaminen ja luokittelu on haastavaa tai osoittautuu jopa mahdottomaksi, jolloin tunnistamiseen ja luokitteluun liittyvät projektit epäonnistuvat toinen toisensa jälkeen.

Epäonnistumisen yhtenä syynä voi olla tiedon luokittelun monimutkaisuus tai oikeastaan se, että siitä tehdään liian monimutkaista. Riittäisikö, että tieto on luokiteltu esimerkiksi sen mahdollisen menettämisen tai paljastumisen perusteella esimerkiksi julkiseen, haitalliseen ja vaaralliseen?

Luokittelun lisäksi on pystyttävä paikallistamaan tieto ja seuraamaan tietovirtoja luotettavasti, mutta lain sallimissa puitteissa. Asiat tulee tehdä käyttäjälle helpoksi yksinkertaistamisen ja automatisoinnin avulla, koska ei voida lähteä siitä, että ihmiset työnsä ohella osavat luokittelun ja suojaamisen.

Usein mietitään, mikä on palveluntuottajan rooli, kyvykkyys ja vastuu tietoturvallisuudessa tarkasteltaessa palvelukokonaisuutta. Kysymys on oikea, mutta kokonaisuus on vähintään yhtä tärkeää. Tässä yhteydessä ei ole syytä unohtaa omaa kyvykkyyttä. Hankittaessa asioita pilvipalveluna tulevat vastaan usein standardipalvelut, jotka joko sisältävät tai eivät sisällä tietoturvakomponentteja. Asiakkaan velvollisuus on joka tapauksessa suhteuttaa oma toimintansa näihin käytäntöihin ja varmentaa toiminnan riittävä taso.

Tietoturvan johtamisesta ja ohjaamisesta

Ihmisten osaamiseen ei pidä nojata sokeasti vaan asiat tulee tehdä automaattisiksi ja läpinäkyviksi. Toisinaan pienennetään riskiä ja parannetaan turvallisuutta, kun elämää helpotetaan purkamalla ja suuntaamalla uudelleen tehottomia kontrollirakenteita esimerkiksi tietoverkossa.

Tietoturvan johtamisen yhteydessä puhutaan tilannekuvasta, jolla näytetään tarkoitettavan teknistä tietoverkon ja järjestelmien liikenteeseen ja lokitietoon liittyvää dataa. Oman näkemykseni mukaan todellinen tilannekuva muodostuu vasta, kun tekninen informaatio kytketään liiketoimintaprosessiin, tavoitteisiin ja pääomiin (asetteihin) siten, että pystytään reaaliaikaisesti muodostamaan kuva toiminnan tilasta. Tämä tarkoittaa IT-GRC:ä, jota olen kuullut kutsuttavan myös hallinnollisen tilannekuvan tehokkaaksi hyödyntämiseksi.

Monessa organisaatiossa on yhä kehitettävä sekä kykyä havaita asioita että kyvykkyyttä toimia havaittujen asioiden perusteella. Organisaatio, joka väittää ettei mitään ole tapahtunut, ei kykene havaitsemaan tai tunnistamaan poikkeamia. Onko näin tapahtunut teillä? Tietoturvayhtiö Mandiantin mukaan yrityksiltä kuluu keskimäärin kahdeksan kuukautta edistyneen hyökkäyksen havaitsemiseen. Usein tieto hyökkäyksestä saadaan organisaation ulkopuolelta.

Oikeantasoinen tietoturva edellyttää niin ehkäiseviä kontroleja kuin myös kykyä reagoida tuleviin loukkauksiin. Tietoturvan kypsyys mitataan silloin, kun on turvariski on realisoitunut.

Varmentaminen ja tarkastaminen

Sisäinen tarkastus on tietoturvan kypyyden ja soveltuvuuden mittaamisen sekä oikean suuntaamisen kannalta keskiössä. IT-palveluissa nojataan enenevissä määrin kolmansiin osapuoliin, minkä vuoksi tietoturvan toteuttaminenkin luisuu kolmansille osapuolille.

Näiden kolmansien osapuolien toiminnan varmentaminen ja tarkastaminen on siis riittävän varmuuden saavuttamiseksi olennaista. Toiminta ja prosessit tulisi huomioida ja tarkastaa kokonaisuuksina, tästä hyvänä esimerkkinä muutostenhallinta. Yrityksen hankiessa toiminnanohjaus- ja asiakkuudenhallintajärjestelmiin sekä IT-infrastruktuuriin liittyviä palveluja useammalta palveluntuottajalta ylittävät muutokset poikkeuksesta organisaatiorajoja, jolloin tulisi varmistua siitä, ettei kapula putoa missään välissä ja että samat turvallisuuskontrollit kulkevat läpi koko ketjun. Muutosten onkin oltava jäljitettävissä myös käänteeseen suuntaan.

On syytä puhua tietoturvan, liiketoiminnan ja sisäisen tarkastuksen yhteistyöstä. Sisäinen tarkastus voisiikin jatkossa tarjota entistä enemmän palveluita esimerkiksi kolmansien osapuolten tietoturvan varmentamisessa osana omaa toimintaa, due diligence -aktiiviteeteissa osana pilvipalveluiden hankintaa sekä pilvipalvelutoimittajien auditoinneissa. □

Markku Kaskenmaa on Cloud Solutions CS Oy:ssä johtavana turvallisuusstrategina. Hän toimii ISACA Finlandin hallituksessa sihteerinä sekä vastaa programs-toimikunnasta.

Suomen
TILINTARKASTAJAT

Jäsenet toivovat alalle PAREMPAA NÄKYVYYTTÄ

Balanssin gallupkysely tilintarkastajayhdistyksen marraskuisessa koulutus-tapahtumassa luotasi, millaisin odotuksin jäsenet ovat ottaneet vastaan uuden yhdistyksen.

TEKSTI JA KUVAT / **MATTI REMES**

- 1 MITEN yhdistys näkyy ja kuuluu? Mitä odotat uudelta yhdistykseltä?
- 2 MITEN yhdistys voi tukea jäseniään jatkuvan kouluttautumisen vaatimusten noudattamisessa?
- 3 MILLAISIA paikallisia aktiviteetteja toivot yhdistykseltä?
- 4 MITEN yhdistys on mielestäsi pärjännyt ammattikunnan äänitorvena?
- 5 MITÄ mieltä olet yhdistyksen uudesta nimestä?

Taneli Mustonen

KHT 2010

BDO Oy, Helsinki

Asiakaskunta: Pk-yritykset, sekä omistajavetoiset että ulkomaisessa omistuksessa olevat yhtiöt

- 1 Minusta uusi yhdistys on ollut aiempaa aktiivisempi. Odotan jatkossa, että se toimii tilintarkastajien tukena entistä tiiviimmin. Eräs keskeinen asia on kertoa, mitä kaikkea tilintarkastaja tekee ja millaisesta työstä asiakas maksaa. Tämä kaventaisi odotuskuilua tilintarkastusta kohtaan.
- 2 Koulutustilaisuuksia on riittävästi etenkin pääkaupunkiseudulla, jos niissä vain ennättää käydä. Tarjontaa voisi täydentää sähköisillä koulutusmenetelmillä, jotta voisi opiskella myös omien töiden ohessa tai paikasta riippumatta.
Olisi tärkeää kiinnittää huomiota myös dokumentaatiovaatimusten täyttämiseen etenkin itseopiskelussa. Ei voi olla niin, että kärkeä opiskelee ensin neljä tuntia ja joutuu käyttämään kaksi tuntia tämän dokumentointiin. Yhdistykseltä tarvitaan tähän selkeitä kannanottoja ja hyviä toimintamalleja esimerkiksi siihen, mikä on riittävää koulutusten dokumentointia vaatimusten täyttämiseksi.
- 3 Edelleen ajankohtaista koulusta sekä tilaisuuksia, joissa tilintarkastajat pääsisivät keskustelemaan ja tapamaan toisiaan ja vaihtamaan näkemyksiään ajankohtaisista asioista.
- 4 Edunvalvojana yhdistys ei ole onnistunut kovin hyvin. Lakiuudistukset on käsittäkseni olennaisilta osin lyöty

lukkoon jo paljon ennen kuin tilintarkastajat ovat voineet niihin vaikuttaa. Korkeintaan pientä hienosäätöä on pystytty tai pystytään enää tekemään siinä vaiheessa, kun ehdotuksia päästään kommentoimaan.

- 5 Uusi nimi kuulostaa jämäkältä ja kuvaavalta. Kertoo kaikille, mistä on kysymys.

Lotta Kauppila

HTM 2008

Tilintarkastusrengas Oy, Helsinki ja Kymen Tilintarkastus Oy, Kotka

Asiakaskunta: Eri yhteisömuodot pk-sektorilla sekä asunto- ja kiinteistöyhtiöt

- 1 Yhdistys voisi panostaa tilintarkastusalan yleiseen tunnettuuteen. Törmään itse jatkuvasti muun muassa siihen, että tilintarkastaja sekoitetaan kirjanpitäjään.
- 2 HTM-yhdistyksen laatukoulutuspaketti oli hyvä ja toivottavasti jatkuu edelleen – etenkin kun vuositasolla koulutusta tulee olla vähintään 20 tuntia.
- 3 Minusta on hyvä, että koulutuksia järjestetään muualakin kuin pääkaupunkiseudulla.
- 4 Uusi yhdistys näkyy omassa tiedotuksessa ja lehdessä. Sen sijaan valtaehdissa ja julkisuudessa se on ollut tois- taiseksi vähän yksittäisten jäsenten mielipidekirjoituksia lukuun ottamatta.
- 5 Uusi nimi on vaihtoehtoista ehdottomasti paras. Vierasperäiset sanat eivät olisi avautuneet etenkin alan ulkopuolisille.

Anne Kovanen

HTM 2001

Tilintarkastustoimisto T. Haapasaari Oy, Helsinki

Asiakaskunta: Mikro- ja pienyritykset

- 1 Toiminta on edennyt vanhojen yhdistysten latuja pitkin. Olen kuulunut molempiin yhdistyksiin, enkä huomaa suurta eroa. Koulutukset, tiedottaminen ja muut palvelut ovat toimineet hyvin.
- 2 Tähän saakka koulutus on pystynyt vastaamaan hyvin tarpeisiin. Olisi hyvä, jos yhdistys pystyisi tarjoamaan jonkinlaisen seurantajärjestelmän koulutustuntien keräämiseen. Kiintiön täyttymistä olisi näin helpompi seurata.
- 3 En ole perehtynyt alueelliseen toimintaa. Itselleni en näe siihen tarvetta.
- 4 Molemmat yhdistykset ovat olleet aiemmin aktiivisia lobbauksessa. Nyt painoarvo kasvaa, koska kaksi on yhdessä merkittävämpi kuin osiensa summa. Alan houkuttelevuuden lisäämiseen voisi laittaa vieläkin enemmän painoa.
- 5 Olin tuon nimen kannalla. Se kertoo, keitä olemme ja mitä teemme. Audittosta tuli mieleen jäätelömerkki.

Sari Airola

KHT 1996

PwC, Helsinki

Asiakaskunta: Vakuutusyhtiöitä, eläkekassoja ja -säätiöitä, mutta myös paljon pk-yrityksiä ja yhdistyksiä sekä aiemmin myös pörssiyhtiöitä

- 1 Uusi ja yksi yhdistys selkeyttää mielestäni tilannetta. Olemme selkeämmin nyt kaikki tilintarkastajia sekä edunvalvonnassa että muussa julkisuudessa.
- 2 Yhdistyksen tarjoama koulutus on mielestäni tärkeää erityisesti maakunnissa toimiville ja pienemmille yhteisöille. Itse käyn useimmiten vuosittaisissa koulutuspäivissä niiden ajankohtaisuuden vuoksi. Niissä myös tapaa paljon eri yhteisöissä ja yksinään toimivia kollegoja.
- 3 Maakunnissa yhdistyksen paikalliset tilaisuudet ja näkyvyys ovat mielestäni tärkeä etu. Helsinkiin toivoin lisää lyhyitä, esimerkiksi aamiaistilaisuuksia, joissa käytäisiin läpi ja vaihdettaisiin ajatuksia tietyistä teemista.
- 4 Tilintarkastusta ei pidetty erityisen houkuttelevana, kun tulin itse alalle. Nykyään kiinnostus on mielestäni selvästi kasvanut kauppa- ja ammattikorkeakouluissa. Julkisuudessa alamme saisi kuitenkin näkyä nykyistä enemmän varsinkin informatiivisessa ja positiivisessa mielessä.
- 5 Valittu nimi oli ehdotuksista paras. Moni muu nimiehdotus olisi sekoittunut olemassa oleviin tilintarkastusyhteisöjen nimiin.

Lauri Leino

Tilintarkastusassistentti

Aaltonen & Co Ky, Helsinki

Asiakaskunta: Pääasiassa taloyhtiöt ja omistajayrittäjävetoiset yhtiöt

- 1 Yhdistyksen lähtökohta on mielestäni kaikkia jäseniä palveleva edunvalvonta ja tasapuolisuus maantieteellisestä sijainnista tai tilintarkastusyhteisön koosta riippumatta.
- 2 Nykyiset kurssisisällöt ovat palvelleet asiaansa hyvin, joten odotan jatkuvuutta. Jäsenkoulutuksella on suurempi merkitys pienille toimistoille, koska niiden resurssit sisäisen koulutuksen järjestämiseen ovat rajallisemmat kuin suurilla yhteisöillä. Aiemmin assistenteille tarjotut alennetut kurssihinnat kannustivat liittymään yhdistyksen jäseneksi, mikä tuki järjestäytymisasteen nousua. Vanhaan hinnoittelukäytäntöön kannattaisikin palata. Räätelöity hinnoittelu helpottaisi myös assistenttien pääsyä jatkuvan kouluttautumisen piiriin, koska pienissä yhteisöissä koulutusinvestointeja joudutaan miettimään tarkemmin.
- 3 Yhdistyksen uutena jäsenenä en ole vielä ehtinyt osallistua paikallistason toimintaan.
- 4 Olen hieman huolestunut ammattikuntaan kohdistuvista kasvavista odotuksista yhteiskunnan taholta, sillä lähtökohtaisesti olemme omistajien edunvalvojia. Toivon, että yhdistys pystyy jatkossa vaikuttamaan entistä tehokkaammin ja proaktiivisemmalla otteella tilintarkastajan työhön vaikuttaviin säädöshankkeisiin. Sääntelypainee eivät ole kuitenkaan vähentäneet omaa kiinnostustani alaa kohtaan. Pidän työn monipuolisuudesta ja haastavuudesta.
- 5 Olen nimeen tyytyväinen. Se yhdistää. Kaikki tilintarkastajat voivat siihen samaistua.

Pia Mörk

Tilintarkastusassistentti

Tarkastuslaskenta Mörk Oy, Kerava

Asiakaskunta: Pk-yritykset

- 1 Toivon, että yhdistys jatkaa samoilla linjoilla. HTM-yhdistyksessä pidin erityisesti koulutuksesta ja jäsenetuna tulevista kirjoista. Uudelta yhdistykseltä toivon, että tilintarkastusassistentin jäsenyys ja edut säilyvät.
- 2 HTM-laatukoulutukset ammatin ylläpitäjänä ovat olleet hyödyllisiä. Niiden toivon jatkuvan. Jatkossa voisi myös järjestää enemmän pienimuotoisia tilaisuuksia ajankohtaisista aiheista. Kiireiset ihmiset saattaisivat ennättää aamukahvitilaisuuteen paremmin kuin koko päivän koulutuksiin.
- 3 Toimin Helena Sinisalon assistenttina ja olemme käyneet Keravalta laatukoulutuksessa eri paikkakunnilla – Helsingissä, Lahdessa, Tampereella ja Kouvolassa. Paikallistoiminta on minusta erinomainen asia, koska ihmiset ja työtilanteet ovat erilaiset eri paikkakunnilla.
- 4 Tilintarkastajien ääni on saatu kuuluville tosi huonosti. Tämä nousee kentällä jatkuvasti esille siten, että alan ulkopuoliset tietävät vähän tilintarkastajan työstä. Tai sitten työstä on vanhentunut kuva.
- 5 Hyvä nimi. Enää ei tarvitse selittää KHT- ja HTM-tarkastajien eroja, kun olemme yksi yhdistys.

Teemu Suoniemi

KHT 2012

KPMG Oy Ab, Tampere

Asiakaskunta: Valtaosa pieniä ja kasvuyrityksiä. Joukkoon mahtuu toki myös isompia, kansainvälisiä yhtiöitä ja pörssiyhtiöitä. Toimialoista vahvuus ICT-asiakkuuksissa.

- 1 Yhdistys näkyy ja kuuluu hyvin jäsenten keskuudessa. Toivottavasti näymme ja kuulumme uudella Suomen Tilintarkastajat ry:n nimellä myös mediassa alan ulkopuolisille sidosryhmille. Yhdistyksen tulee edelleen vahvistaa tilintarkastuksen asemaa elinkeinoelämän luotettuna talouden asiantuntijana ja tietojen varmentajana. Alan tunnettuutta ja kiinnostavuutta tulee edelleen lisätä, jotta tilintarkastus nähdään todelliseksi uravaihtoehtona. Laaja-alaisen asiantuntemuksen tulee tuoda mukanaan myös leveämpi leipä. Yhdistys ei saa työssään unohtaa alueellista, koko Suomea koskevaa toimintaa, jotta tilintarkastusta olisi saatavissa kaikkialla Suomessa.

KUVA: KPMG

- 2 Yhdistyksen tulee tarjota kouluttautumismahdollisuuksia ympäri Suomea, jotta koulutus on tavoitettavissa kohdullisin ajallisin ja rahallisin kustannuksin. Tilintarkastajayhdistys tuntee tarkastajien koulutukselliset tarpeet. Monipuolinen koulutus on tärkeää ja tarvittaessa koulutusyhteistyö muiden koulutustoimijoiden kanssa voi tukea tätä tavoitetta.
- 3 Koulutuksellisia ja yhteistyötapauksia, jotta erityisesti yksin toimivat tarkastajat saavat keskusteluyhteyksiä kollegojen kanssa. Tämä tarve korostuu jatkossa, kun kollegoiden mielipiteitä tarvitaan yhä useammin muun muassa mukautettujen kertomusten laadinnan yhteydessä tai muissa second opinion- ja review-tilanteissa.
- 4 Vielä ei ole kuulunut erityisen kovaa rummutusta. Johuu varmasti siitä, että toimintojen yhdistäminen on vienyt aikaa ja resursseja. Viestintää tulee tehdä enemmän kohderyhmäkohtaisesti eikä yleisellä tasolla, johon tavallinen kansalainen ei kykene tarttumaan. Tilintarkastajasta ollaan tekemässä yritysoliisia samaan aikaan, kun itse tilintarkastukselta vaaditaan entistä enemmän, jopa mahdottomia määriä tarkastustoimenpiteitä.
- 5 Lyhyt ja ytimekäs nimi, joka kuvastaa ammattikunnan yhtenäisyyttä. Herää vain kysymys, pitäisikö meidän tarkastaa tätä valtionkin taloutta.

- 1 MITEN yhdistys näkyy ja kuuluu? Mitä odotat uudelta yhdistykseltä?
- 2 MITEN yhdistys voi tukea jäseniään jatkuvan kouluttautumisen vaatimusten noudattamisessa?
- 3 MILLAISIA paikallisia aktiviteetteja toivot yhdistykseltä?
- 4 MITEN yhdistys on mielestäsi pärjännyt ammattikunnan äänitorvena?
- 5 MITÄ mieltä olet yhdistyksen uudesta nimestä?

Timo Virkilä

KHT 1996, Tilintarkastus T. Virkilä Oy

Asiakaskunta: pk-yrityksiä, yhdistyksiä ja säätiöitä

- 1 Yhdistyksen toimistolla yritetään varmasti tehdä kaikki mahdollinen, jotta näkyvyyttä saataisiin. Noin kymmenen vuotta sitten esimerkiksi Kauppalehti uutisoi KHT-yhdistyksen vuosikokouksen yhteydessä tilintarkastusalaan liittyvästä ajankohtaisesta aiheesta lähes vuosittain. Alallamme ei taida enää ole vanhoja auktoriteetteja, jotka saisivat äänensä kuuluville. Myönteistä on kuitenkin, että yhdistyksen ponnistelut ilmoitusvelvollisuutta koskevan lakihankkeen jarruttamiseksi noteerattiin mediassa ja laki ei astunutkaan voimaan vielä tämän vuoden alusta kuten alunperin piti. Torjuntataisteluun lähdettiin mielestäni silti liian myöhään.
- 2 Yhdistyksen tuki on tärkeää ja sen merkitys korostuu entisestään, kun alamme sääntely tuntuu edelleen lisääntyvän. Tilintarkastajakunta on melko kirjava joukko erilaisia persoonallisuuksia, joita ei ole aina helppoa palvella. Tässä yhdistyneellä yhdistyksellä on erityinen haaste. Yhdistyksen järjestämä koulutus ja sekä yhteisten asioiden ajaminen ovat erittäin tärkeitä Big4 -toimistojen ulkopuolella työskenteleville jäsenille, joita jäsenistöstä on yli 60 %. Jatkuva kouluttautuminen on välttämätöntä, jotta voidaan toimia muuttuvien säännösten ja vaatimusten mukaisesti. Tässä yhdistyksen rooli korostuu. Sääntelytulvaa pitäisi kuitenkin myös pystyä järkeistämään.

- 3 Alueellista toimintaa ei saa unohtaa. HTM-yhdistyksen aluetoiminta oli erittäin aktiivista ja uudessa yhdistyksessä tulee jatkaa samalla tavalla. Monet yksin toimivat tilintarkastajat, myös pääkaupunkiseudulla, tarvitsevat alueellisesti keskustelukumppanin, jonka kanssa voi muun muassa pohtia vaikeita tai hankalia tilanteita. Voisiko yhdistys avata jäsenilleen internetissä riippumattoman keskustelukanavan, jossa tilintarkastajat pääsisivät vaihtamaan ajatuksia vaikeista tapauksista ja kysymään second opinionia? Uuden yhdistyksemme eräänä tarkoituksena on edistää jäsenten yhteistoimintaa, joten keskustelukanava kannustaisi keskinäiseen ajatustenvaihtoon.
- 4 Mielestäni tilintarkastajat eivät ole saaneet ääntään kuuluville riittävästi. Lainvalmistelijat eivät edelleenkään aina ymmärrä, mistä tilintarkastuksessa on kysymys, minkä seurauksena tilintarkastajien harteille on säädetty liian usein uusia vaatimuksia ilman, että ala itse olisi voinut vaikuttaa asiaan.
Suuria PIE-yhteisöjä koskeva EU-sääntely tuo myös omat haasteensa. Olisi hyvä muistaa, että Suomessa on PIE-yhteisöjä vain noin 200 ja loput noin 200 000 erilaista yhteisöä ovat pääosin pieniä. Tilintarkastussääntelyssä tulisi harkita, voisiko vähempikin riittää, vaikka liputammekin sen puolesta, että audit is audit. Pohjoismaihin pitää saada sellainen tilintarkastuksen viitekehys, joka huomioi myös pienet asiakkaat, joissa tarkastuskohteen liikevaihto on alimmillaan 200 000 €. Nykytilanne ei valitettavasti juurikaan tuo mitään helpotuksia dokumentaatiovaatimuksiin.
Toivon, että uusi yhdistys pystyy palvelemaan kaikkia jäseniään niin että, he saavat parhaat mahdolliset työkalut ammatinharjoittamiseen, mikä auttaa meitä toimimaan asiakkaidemme parhaaksi. Myös isoissa tilintarkastusyhteisöissä työskentelevien jäsenten pitäisi saada jäsenyydestä lisäarvoa omaan työhönsä.
- 5 Nimi on ihan hyvä. Yhdistystä odottaakin iso haaste tehdä Suomen Tilintarkastajat ry:n nimi yhtä tunnetuksi kuin vanhat järjestönimet. Tutkintouudistuksen jälkeen Suomessa tulee olemaan nykyistä useampia tilintarkastajanimikkeitä, minkä vuoksi olisi tärkeää, että yhdistyksen uusi nimi kokoaisi alleen eri ammattinimikkeillä toimivat tilintarkastajat.

Kirjanpitolakiin ehdotetut muutokset

Pienyritysten tilinpäätösvelvoitteisiin ehdotetaan direktiivin mahdollistamia helpotuksia lausuntokierroksella olleessa mietinnössä. Rahoitusvälineiden, sijoituskiinteistöjen ja rahoitusleasing-sopimusten käsittelyyn esitetään IFRS:n mukaista arvostusmahdollisuutta.

JOHANNA WINQVIST-ILKKA, MIA KAVAJER

Euroopan Unionin Neuvosto hyväksyi kesäkuussa 2013 uuden tilinpäätös-direktiivin (direktiivi tietätyypisten yritysten tilinpäätöksistä, konsernitilinpäätöksistä ja niihin liittyvistä kertomuksista EPNDir 2013/34), joka korvasi aikaisemman tilinpäätös-direktiivin ja konsernitilinpäätös-direktiivin. Direktiivi on saatettava voimaan viimeistään 20.7.2015.

Työryhmämietintö lausuntokierroksella

Tilinpäätös-direktiivin voimaan saatamiseksi Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) asetti työryhmän, joka julkaisi lokakuussa 2014 mietintönsä ”Pienyrityshelpotukset ja vuoden 2013 tilinpäätös-direktiivi”. Lakiehdotuksen muotoon laadittu mietintö oli tammi-kuun loppuun saakka lausuntokierroksella. Mietinnön mukaan uutta kirjanpitolakia sovelletaan tilikaudella, joka alkaa 1.1.2016 tai sen jälkeen. Lakia kuitenkin saa soveltaa tilikaudella, joka alkaa lain voimaantulon jälkeen.

Nykyistä kirjanpitolakia päivitetään vastaamaan uuden direktiivin vaatimuksia samoin kuin kirjanpidolisten menetelmien teknologista kehitystä. Ehdotus perustuu direktiivin niin kutsuttuun ”pienet ensin” periaatteeseen. Tällä periaatteella halutaan varmistaa, että erityisesti pk-yrityksille ei asetettaisi kohtuuttomia hallinnollisia rasitteita. Suomessa tämä on toteutettu mm. erillisellä mikro- ja pienyritysasetuksella.

Uudet yritysluokat

Työryhmä ehdottaa, että tilinpäätöksen laadintaa pienyrityksissä helpotetaan ottamalla käyttöön direktiivin sallimat poikkeukset mahdollisimman laajasti. Ehdotuksen mukaan pienyrityksen kokorajoja on korotettu direktiivissä säädettyjen enimmäismäärien mukaisesti ja samalla ehdotetaan jäsenvaltio-optiona olevan mikroyritysluokan käyttöönottoa Suomessa. Uudet yritysluokat olisivat näin ollen

mikroyritykset, pienyritykset, keski-suuret yritykset ja suuret yritykset.

Mikroyrityksiä ja vastaavasti pieniä yrityksiä ovat yritykset, joilla enintään yksi kuvassa 1. olevassa taulukossa mainituista ao. luokan raja-arvoista ylittyy tilinpäätöspäivänä. Keskisuurilla yrityksillä ylittyy enintään yksi taulukossa esitetyistä keski suurten/ suurten yritysten raja-arvoista ja suurilla yrityksillä näistä ylittyy vähintään kaksi.

Ehdotetun pienyrityksen liikevaihto ja taserajat ovat voimassa olevan lainsäädännön pienen kirjanpitovelvollisen rajoja yli 60 % korkeammat, joten tulevaisuudessa entistä useampi yhtiö kuuluisi pienyritysluokkaan.

Merkittävimmät pien- ja mikroyrityksiä koskevat muutokset

Merkittävä lakitekkinen uudistus on se, että direktiivin tarkoittamia pien- ja mikroyrityksiä koskevat säännökset tilinpäätöksen sisällöstä eli tuloslaskelma- ja tasekaavoista sekä liitetiedoista erotetaan omaksi asetukseksi. Uuden asetuksen tarkoituksena on koota yhteen kaikki ne seikat, joista on annettava tieto tällaisen yrityksen tilinpäätöksessä, jolloin asetusta voisi käyttää tarkistuslistana informaatiovaatimuksista pien- tai mikroyrityksen tilinpäätöstä laadittaessa.

Asetuksessa on sekä pien-, että mikroyritykselle annettu mahdollisuus lyhennettyihin tuloslaskelma- ja tasekaavoihin. Mikroyrityksen tasekaava on mahdollista laatia huomattavan suppeana käsittäen ainoastaan vastaavaa puolella pysyvät vastaavat ja vaihtu-

vat vastaavat sekä vastattavaa-puolella oma pääoma, tilinpäätössiirtojen kertymä, pakolliset varaukset ja vieras pääoma. Näistä taseen eristä on eriteltävä vain aineettomat hyödykkeet, oman pääoman erät sekä vieraasta pääomasta lyhytaikaiset velat.

Mietinnön mukaan pien- ja mikroyritykset ovat vapautettuja toimintakertomuksen laatimisesta. Pienyrityksen on kuitenkin annettava liitetiedoissa toimintakertomuksessa edellytetty tieto, mikäli tieto on tarpeen oikean ja riittävän kuvan antamiseksi. Tämä ei koske mikroyrityksiä joille on annettu erityinen ”turvasatamäsäännös”, jonka mukaan mikroyrityksen tilinpäätös, joka on laadittu mikroyrityksiä koskevien säännösten mukaisesti, antaa oikean ja riittävän kuvan yrityksestä ja sen toiminnasta.

Direktiivissä esitettiin pienille yrityksille pakollisiksi vain kahdeksan liitetietoa ja tämän lisäksi jäsenvaltio saa halutessaan ottaa käyttöön vielä viisi muuta liitetietovaatimusta. Suomessa työryhmä ehdottaa pakollisten liitetietojen lisäksi useamman valinnaisen liitetiedon käyttöönottoa.

Laatikossa mainittujen lisäksi pien- ja mikroyrityksen tilinpäätöksessä on mainittava että tilinpäätös on laadittu pien- ja mikroyritysasetuksen mukaisesti sekä ilmoitettava oman pääoman muutokset ja hallituksen ehdotus jakokelpoisen vapaan oman pääoman käytöstä.

Mikroyritysten pakolliset liitetietovaatimukset vastaavat pienyritysten liitetietoja lukuun ottamatta tietoja käytävän arvon mukaisesta arvostamisesta sekä toimintakertomustiedoista oikean ja riittävän kuvan antamiseksi.

Kuva 1. Yritysluokat

Yrityskoko kriteerit	Ehdotus: Mikro-yritykset	Ehdotus: Pienet yritykset	Ehdotus: Keskisuuret/ suuret yritykset	Voimassaoleva KPL: Pieni kp-velvollinen KPL 3:9.2
Tase	0,35 MEUR	6 MEUR	20 MEUR	3,65 MEUR
Liikevaihto	0,7 MEUR	12 MEUR	40 MEUR	7,3 MEUR
Henkilöstömäärä	10	50	250	50

Pienyritysten pakolliset liitetiedot

- tilinpäätöksen laatimisperiaatteet
- tulojen ja menojen poikkeukselliset erät
- tilikauden jälkeiset olennaiset tapahtumat
- tiedot arvонkorotusrahastosta
- tieto käypään arvoon arvostamisesta, mikäli rahoitusinstrumentit tai muut omaisuuserät arvostetaan käypään arvoon
- myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua erääntyvät velat
- annetut vakuudet, taseen ulkopuoliset sitoumukset ja järjestelyt sekä eläkevastuut
- tiedot emoyrityksestä
- tiedot hallintoelinten jäsenille myönnettyistä lainoista sekä heidän puolestaan annetuista sitoumuksista
- tiedot liiketoimista intressitahojen kanssa
- henkilöstön keskimääräinen lukumäärä tilikaudella
- tiedot omien osakkeiden hankinnoista ja luovutuksista tilikaudella
- toimintakertomuksessa edellytetty tieto, mikäli tieto on tarpeen oikean ja riittävän kuvan antamiseksi.

Satunnaiset erät poistuvat tuloslaskelmasta

Tuloslaskelman tai taseen esittämiseen ei ole mikroyrityksiä lukuun ottamatta tulossa suuria muutoksia. Olennaisimpana muutoksena voidaan pitää satunnaisten erien käsitteen poistuminen.

Erät, jotka aikaisemmin esitettiin satunnaisissa erissä, tulee jatkossa esittää liiketoiminnan muissa tuotoissa tai kuluissa. Muutos koskee kaikkia yritysluokkia. Liitetietona tulee kuitenkin esittää poikkeukselliset yksittäiset tuotto- ja kuluerien määrät ja luonteet. Esittämistapaa on muutettu vastaamaan IFRS- standardeja.

Konsernien kokoluokat

Mietinnön mukaan konsernit jaotellaan kokoluokkiin pienet, keskikokoiset ja suuret konsernit kuvassa 2. olevan taulukon mukaisesti. Raja-arvoja sovelletaan konserneihin samoin kuin erillisyyhtiöihinkin.

Pienet konsernit on vapautettu konsernitilinpäätöksen laatimisesta,

ellei jokin konserniin kuuluva yritys ole yleisen edun kannalta merkittävä yhteisö, jotka on lueteltu viereisen sivun laatikossa. Artiklasta tuleva vaatimus vapautuksesta on ehdoton, jolloin pientä konsernia ei voi velvoittaa laatimaan konsernitilinpäätöstä edes oikean ja riittävän kuvan antamiseksi.

Vaatimus aiheuttaa muutostarpeen voimassa olevaan osakeyhtiölakiin. Sen mukaan emoyhtiön tulee laatia konsernitilinpäätös aina silloin, kun se jakaa varoja omistajilleen.

Konsernitilinpäätös saadaan jättää laatimatta myös silloin, jos tytäryritykset eivät ole olennaisia oikean ja riittävän kuvan antamiselle tai kukin tytäryritys voitaisiin jättää jo nykyisinkin

voimassa olevan poikkeussäännön perusteella yhdistelemättä.

Toisaalta osuuskunnalle asetetaan osakeyhtiötä vastaava velvollisuus laatia konsernitilinpäätös. Muutosta perusteellaan sillä, että osuuskunta voi osakeyhtiön tavoin harjoittaa liiketoimintaa. Näiden lisäksi konsernitilinpäätöksen laatiminen yhdistelymenetelmällä kumotaan uuden direktiivin vastaisena.

Alakonsernitilinpäätös

Mietinnössä työryhmä ehdottaa kirjanpitolakiin mahdollisuutta jättää alakonsernitilinpäätös laatimatta voimassa olevan lain mukaisin edellytyksin myös silloin, kun alakonsernin emoyritys on muualla kuin Euroopan talousalueella, mikäli konsernitilinpäätös laaditaan laissa määritellyn mukaisesti ja konsernitilinpäätös tilintarkastetaan.

Käsityksemme mukaan alakonsernitilinpäätöksen laatimatta jättäminen olisi säännöksen perusteella mahdollista myös tilanteissa, joissa emoyhtiö laatii konsernitilinpäätöksensä esimerkiksi US GAAP- säännösten mukaisesti. Tämä helpottaisi kansainvälisten konsernien usein monipolvisissa rakenteissa olevien yhtiöiden raportointia

Olennaisuusperiaate

Voimassa olevaan kirjanpitolakiin ei sisälly säännöstä olennaisuusperiaatteesta, vaikka se kuuluu suomalaisen kirjanpitolikäytännön keskeisimpiin periaatteisiin. Olennaisuuteen viitataan myös toistuvasti kirjanpitolautakunnan kannanotoissa. Kirjanpitolaki on täydennettävä tältä osin, koska olennaisuusperiaate ei ole direktiivissä jäsenvaltio-optio.

Olennaisella tarkoitetaan tiedon asemaa silloin, kun sen poisjättämisen tai

Yleisen edun kannalta merkittävän yhteisön määritelmä

Työryhmä määrittelee yleisen edun kannalta merkittävän yhteisön seuraavasti:

- listayhtiöt
- pankit ja luottolaitokset
- vakuutusyhtiöt ja -yhdistykset
- sijoituspalveluyritykset
- eläkelaitokset (työeläkevakuutusyhtiöt, eläkekassat ja eläkesäätiöt)

Suomi on nimennyt määritelmään kaksi viimeksi mainittua direktiivistä tulevien kolmen ensimmäisen lisäksi.

väärin ilmoittamisen voidaan kohtuullisesti odottaa vaikuttavan päätöksiin, joita tiedon käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella. Olennaisuuden arviointi tulee kohdistaa kokonaisuuteen, jos samanaikaisia seikkoja on useampia.

On myös huomioitava, että olennaisuusperiaate suhteutuu asianomaisen kirjanpitovelvollisen kokoon ja sen harjoittamaan liiketoiminnan laajuuteen ja luonteeseen. Näin ollen ei ole yleispätevästi mahdollista määrittää tiettyä euro-määristä rajaa, jota vähäarvoisemmat tapahtumat olisivat epäolennaisia kaikissa kirjanpitovelvollisissa. Olennaisuutta ei käytetä kirjanpitokirjausten tekemistä arvioitaessa vaan kaikki liike-tapahtumat on kirjattava kirjanpitoon.

Pääomalaina

Mietinnössä ei ehdoteta muutosta pääomalainan esittämiseen taseessa vaan pääomalainat esitetään jatkossakin Kirjanpitolautakunnan antaman yleisohjeen mukaisesti vieraassa pääomassa erillisenä eränä.

IFRS-mahdollisuus rahoitusvälineille, kiinteistöille ja rahoitusleasing-sopimuksille

Kirjanpitovelvollisten toimintaa helpotetaan sallimalla EU:n hyväksymi-

en kansainvälisten IFRS-tilinpäätös-standardien soveltaminen pörssiarvopaperien ja muiden rahoitusvälineiden sekä sijoituskiinteistöjen arvostamisessa. Mikroyritykset on rajattu tämän säännöksen ulkopuolelle.

Säännöksen myötä edellä mainitut erät voidaan arvostaa tilinpäätöksessä käypään arvoon noudattaen IFRS-standardien mukaista menettelyä. Standardeista sovellettavaksi tulevat IAS 39, IFRS 7 ja IFRS 13. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää poikkeuksia standardien soveltamisesta tai niiden soveltamiseen perustuvista lisävaatimuksista, mihin saattaa olla tarvetta huomioiden ainakin standardien erittäin kattavat liitetietovaatimukset.

Voimassa olevassa laissa rahoitusvälineiden käypään arvoon arvostamisesta on säädetty ministeriöasetuksella, joka lakimuutoksen yhteydessä kumotaan ja säännöksen myötä myös muut kuin listayhtiöt tulevat käyvän arvon arvostamissäännösten osalta kansainvälisten tilinpäätösstandardien soveltamisen piiriin, mikäli arvostavat rahoitusvälineet tilinpäätöksessä käypään arvoon.

IFRS-standardien mukainen arvostusmahdollisuus helpottaa tilinpäätöstyötä konserneissa, joissa on laadittava IFRS- perusteinen konsernitilinpäätös

nykyisen kirjanpitolain nojalla, mutta emoyhtiön erillistilinpäätös on laadittu kotimaisten tilinpäätössäännösten mukaisesti. IFRS-vaihtoehdon soveltamisen myötä rahoitusvälineiden ja sijoituskiinteistöjen kirjanpitokäsittely tytäryhtiöissä on yhdenmukainen konsernitilinpäätökseen sovellettavien menettelyjen kanssa.

Edellä mainittu koskee myös rahoitusleasing-sopimuksia. IFRS-standardit edellyttävät, että tällaisella sopimuksella rahoitettu omaisuus erä merkitään sen hankkineen yrityksen tilinpäätökseen, vaikka yrityksellä ei ole sopimuksen kohteeseen esineoikeudellisessa mielessä omistusoikeutta. Tämä poikkeaa nykyisestä laista, jonka perusteella rahoitusleasing-sopimuksin hankittuja hyödykkeitä ei saa merkitä taseeseen.

Lain voimaantulosäännöksissä ehdotetaan, että ennen uuden lain voimaantuloa käypään arvoon merkittyyn rahoitusvälineeseen tai rahoitusleasing-sopimukseen saadaan soveltaa nykyisen kirjanpitolain säännöksiä.

Kirjanpidon menetelmät

Kirjanpidon menetelmiä koskevaa säännöstöä yhtenäistetään ja päivitetään nykyaikaiseksi, teknologian suhteen neutraaliksi. Teknologisten ratkaisujen yksityiskohtaisesta sääntelystä ministeriöasetuksilla luovutaan ja vaatimukset nostetaan lakiin. Kirjanpitoaineistojen säilytykseen ja käsittelyyn liittyvistä teknisen muodon ja maantieteellisen sijainnin määräyksistä luovutaan. Laissa säädettäisiin, että kaikkia kirjanpitoja ja aineistoja on voitava tarkastella selväkielisessä muodossa Suomesta käsin ilman aiheetonta viivytystä.

Kirjausketjun säilymistä korostetaan kuten myös kirjanpitovelvollisen vastuuta kirjanpitojen ja aineistojen huolellisesta käsittelystä ja säilytyksestä (sanktiouhka). Kirjausketjun määrittelyä täsmennetään ja sen vaatimukset ulotetaan koskemaan myös muita kirjanpidon perusteella annettavia viranomaisraportteja (mm. veroilmoitus). Uutena vaatimuksena on tilin-

päätöksen liitetietojen perustana olevien laskelmien ja asiakirjojen käsittely ja säilytys tositteiden kaltaisina liitetietositteina.

Paperimuotoisen tasekirjan vaatimuksesta luovutaan ja sen sijaan säädetään luettelosta kirjanpidoista ja aineistoista, joiden säilyttämiseen ulotetaan tilinpäätöksen laatimisen kaltaisen laaja vastuu luotettavan säilyttämisen järjestämisestä.

Liiketapahtumien kirjaamisperusteet

Liiketapahtumien kirjaamisperusteena sallitaan ensisijaisen suoriteperusteen ja voimassa olevassa laissa olevan maksuperusteen lisäksi ns. laskuperus-

te, jonka mukaan liiketapahtuma kirjaan laskun päivälle. Käytännössä tilikauden aikaista kirjanpitoa pidetään jo nykyäänkin usein laskuperusteisesti.

Tilinpäätös on edelleen laadittava suoriteperusteisesti ja näin ollen tilikauden aikana maksuperusteisesti tai laskuperusteisesti hoidettu kirjanpito on oikeastava suoriteperiaatteen mukaiseksi vähäisiä kirjauksia, joiden yhteisvaikutus ei ole olennainen, lukuun ottamatta. Mikroyrityksen kokorajoihin mahtuva yhdistys tai säätiö saa laatia tilinpäätöksensä myös maksuperusteisesti.

Yrityksen ollessa velvollinen laatimaan konsernitilinpäätöksen laaditaan vuosiselvitys koko konsernista. Hallitus ja toimitusjohtaja allekirjoittavat vuosiselvityksen ja se ilmoitetaan rekisteröitäväksi patentti- ja rekisterihallitukselle. □

KHT **Johanna Winqvist-Ilkka** toimii Ernst & Young Oy:n tilintarkastuspartnerina.

KHT **Mia Kavaljer** työskentelee IFRS-asiantuntijana Ernst & Young Oy:ssä.

Maakohtainen raportointi

Mietinnössä on annettu direktiivin edellyttämä ehdotus liittyen ns. maakohtaiseen raportointiin eli ”laki kaivannaisteollisuutta ja puunkorjuuta aarniometsissä harjoittavien yritysten viranomaisille suoritettavien maksujen julkistamisesta”.

Säännösten mukaan kaivannaisteollisuudessa ja aarniometsien puunkorjuualalla toimivat suuret yhtiöt ja yleisen edun kannalta merkittävät yhteisöt ovat velvollisia laatimaan ja julkistamaan vuosiselvityksen tästä liiketoiminnasta aiheutuvista hallituksille suoritetuista maksuista.

Raportoitavia maksuja ovat tuotanto-oikeudet, yrityksen tuloista, tuotannosta tai voitoista kannettavat verot (lukuun ottamatta kulutusveroja), rojalit, osingot ja muu voitonjako, allekirjoitus-, löytö- ja tuotantobonukset, lisenssimaksut, vuokramaksut jne. sekä maksut infrastruktuurin parannuksista.

Maksut tulee raportoida silloin, kun ne tilikaudella ylittävät 100 000 euroa ja ne on raportoitava eriteltynä hallituksittain ja maksutyypeittäin. Maksut on eriteltävä maksutyyppin mukaisesti jokaisen hankkeen osalta, mikäli ne on kohdennettu jollekin hankkeelle. Jos maksu on suoritettu muuna vastikkeena kuin rahana, on se otettava huomioon käyvästä arvostaan.

BALANSSI

Raportointi & hyvä hallinto

Lähetä yhteystietojen muutokset, lehden jakelua koskevat tiedustelut ja laskutusta koskevat yhteydenotot sähköpostitse osoitteeseen:

toimitus@balanssilehti.fi

SUOMEN TILINTARKASTAJAT RY:N JA SISÄISET TARKASTAJAT RY:N JÄSENET

Ilmoita uudet yhteystietosi suoraan yhdistykselle, jonka jäsen olet:

anne.suvanto@suomentilintarkastajat.fi
anne-maj.viio@theiia.fi

www.balanssilehti.fi

BALANSSI TILAUS

☐ Kestotilaus alkaen _____

Kestotilaus vuonna 2015 on 125,00 euroa (sis. alv 10 %).
Tilaus sisältää 5 numeroa, joista syksyn numero on tuplanumero

NIMI _____

OSOITE _____

Laskutus, ellei sama kuin toimitusosoite

NIMI _____

OSOITE _____

/ 2015 ALLEKIRJOITUS

BALANSSI Fredrikinkatu 61 A, 4. krs, 00100 Helsinki • toimitus@balanssilehti.fi, faksi (09) 694 9215, www.balanssilehti.fi

VASTAAN-
OTTAJA
MAKSAA
POSTIMAKSUN

BALANSSI

Tunnus 5007630

00003 VASTAUSLÄHETYS

Raportointi & hyvä hallinto

BALANSSI

ILMESTYMISAJAT
VUONNA 2015

2/2015	24.4.2015
3/2015	12.6.2015
4-5/2015	16.10.2015
6/2015	18.12.2015

Vuosikerta 125,00 € (sis. alv 10 %)
Irtonumero 30,00 € (sis. alv 24 %)

www.balanssilehti.fi

Saumatonta yhteistyötä

Visma Services Oy on luotettava kumppani laskennan ja taloudellisen raportoinnin tarpeisiin

- Vankka taloushallinnon kokemus ja osaaminen
- Taloushallinnon asiantuntijapalvelut kotimaisille yrityksille ja kansainvälisille tytäryhtiöille Suomessa
- Sähköiset työkalut ja arkistot, jotka tehostavat ja helpottavat myös tilintarkastajien arkea